

Štúdiá rozvoja veternej energetiky na Slovensku bariéry a odporúčania

Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu a OZE

Štúdia rozvoja veternej energetiky na Slovensku
bariéry a odporúčania

Autor: Ing. Mgr. Boris Valach, PhD.

Slovenská asociácia fotovoltaického priemyslu a OZE (SAPI)

Budyšinska 94/36
831 02 Bratislava

Vaše pripomienky a komentáre oceníme na:

boris.valach@sapi.sk
info@sapi.sk

október 2022

Projekt Slovenskej asociácie fotovoltaického priemyslu a OZE (SAPI) bol podporený Európskou klimatickou nadáciou (ECF).



Obsah

EXECUTIVE SUMMARY

The Study scrutinises barriers hindering the further deployment of wind energy in Slovakia. Although several government policy documents address sustainability policies, including development of new wind capacities producing renewable electricity, Slovakia struggles with expanding their diffusion. Moreover, despite the National Energy and Climate Plan (NECP) target of 500 MW by 2030, according to the data from late 2022, there are only 3 MW of wind power projects in operation (totalling a share of around 0.01% of overall electricity generated in 2020). This makes Slovakia a leader in non-utilising its (vast) wind energy potential in the EU-27, right after Malta. In light of above as well as based on an expert survey, semi-structured interviews, the internal knowhow of the Slovak Association of Photovoltaic Industry and RES (SAPI), and associated desktop research, the Study identifies a set of ten measures that

are articulated as National Policy Recommendations (NPRs). They ultimately aim to kickstart a new era of wind energy deployment in Slovakia. Along the lines set out in those recommendations, decision-makers should, among others, revise the Directive of the Ministry of the Environment on Standards and Limits for the Placement of Wind Parks, significantly increase limits in the process of Environmental Impact Assessment (EIA), influence the rather negative and not evidence-based public perception on wind projects, as well as scale the limited capacities for the connection of new intermittent energy sources. This is also supported by a heightened energy security, excessive energy prices, and green commitments Slovakia has made, while taking into account the theoretical national wind energy potential, which, in line with the latest data, amounts to roughly 168.000 MW.

Úvod

Tento dokument pod označením „Štúdia rozvoja veternej energetiky na Slovensku: bariéry a odporúčania“ je reakciou a podanou pomocnou rukou Slovenskej asociácie fotovoltického priemyslu a OZE (SAPI) vláde SR a ministerstvám SR na ich ceste k plneniu dekarbonizačných cieľov Slovenska do roku 2050. Hoci zelené politiky a posledné iniciatívy na úrovni EÚ, národné záväzky prijaté Slovenskou republikou do roku 2030, ako aj viaceré strategické dokumenty pojednávajú o potrebe rastu podielu obnoviteľných zdrojov energie (OZE), rozvoj predovšetkým veternej energetiky na Slovensku brzdí viacero kľúčových bariér. Na ich odstránenie, resp. zásadné zmiernenie, ktoré prispeje k naštartovaniu využitia potenciálu energie z vetra, sme pripravili sériu národných politických odporúčaní vo forme „desatora pre naštartovanie rozvoja veternej energetiky“ na Slovensku, ktoré sú súčasťou tejto štúdie.

V prvej kapitole bližšie popisujeme použitý metodologický postup. Definujeme výskumný problém, cieľ, hlavné výskumné otázky, ako aj použité výskumné metódy a

zdroje dát. Obsahom druhej kapitoly tejto štúdie je prehľad kľúčových strategických dokumentov relevantných pre oblasť rozvoja OZE, resp. veternej energetiky na Slovensku. Uvedená časť zahŕňa sumarizáciu súčasného stavu inštalovaných kapacít veternej energie, plánov jej rozvoja do roku 2030, vrátane odporúčaných trajektórií jej rastu v súlade s cieľom úplnej dekarbonizácie národného hospodárstva v roku 2050. V tejto kapitole tiež poskytujeme stručný prehľad povolovacích postupov a procesných krokov relevantných pre projekty výstavby a prevádzky veterných elektrární a veterných parkov na Slovensku. Okrem výberu vhodnej lokality na realizáciu projektov využívajúcich energiu vetra sa v tejto časti dotkneme aj procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA), získania osvedčenia na výstavbu energetického zariadenia vydávaného Ministerstvom hospodárstva (MH SR), územného a stavebného konania, potrebe získania oprávnenia na podnikanie v energetike vydávaného Úradom pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO), či procesu pripojenia do elektrizačnej sústavy,

ako aj otázke oslobodenia vyrobenej elektrickej energie od spotrebnej dane. Tretia, nosná kapitola tejto štúdie je tvorená dvomi časťami. V prvej prezentujeme výsledky historicky prvého a široko koncipovaného dotazníkového zisťovania na tému rozvoja veternej energetiky na Slovensku. V druhej časti kládeme dôraz na podrobnejší popis a analýzu aktuálne (k októbru 2022) najzásadnejších bariér, ktoré do týchto chvíľ neumožnili využiť vetermo-energetický potenciál Slovenska a naštartovať rast využívania tohto zdroja energie. K nim zaraďujeme predovšetkým nepredvídateľnosť procesu EIA, povinné hodnotenie EIA pre každý projekt veternej

elektrárne, ako aj pretrvávajúci negatívny postoj verejnosti k veternej energetike či obmedzenia pripojiteľnosti nových OZE. Reflektujúc identifikované bariéry poskytujeme v štvrtej kapitole návrh národných politických odporúčaní koncipovaných SAPI smerovaných na národné inštitúcie s rozhodovacou právomocou. V piatej, záverečnej kapitole tejto štúdie zhrňame naše výskumné zistenia a zdôrazňujeme dekarbonizačný význam veternej energetiky pre Slovenskú republiku a to predovšetkým v kontexte aktuálnej štúdie potenciálu veternej energie z dielne Energiewerkstatt (2022), ako aj posledných udalostí na úrovni EÚ.

1 Metodológia v skratke

Výskumný problém

Strategické dokumenty prijaté vládou SR pojednávajú o potrebe rozvoja OZE na Slovensku. Vzhľadom na prijaté záväzky v oblasti rozvoja OZE vyrábajúcich elektrickú energiu do roku 2030, ktoré reflektujú uvedenú potrebu, a s ohľadom na stagnujúce tempo rastu podielu OZE z vetra, je predmetom záujmu tejto štúdie problematika pretrvávajúcich bariér rozvoja veternej energetiky na Slovensku.

Výskumný cieľ

Cieľom štúdie je v nadväznosti na identifikáciu a následnú podrobnejšiu analýzu najzásadnejších bariér rozvoja veternej energetiky navrhnúť sériu národných politických odporúčaní, vrátane tzv. *quick wins*, ktoré budú viesť k úplnému prekonaniu, resp. zásadnému zmierneniu pretrvávajúcich bariér rozvoja veternej energetiky.

Výskumná otázka

Výskumné otázky, na ktoré táto štúdia poskytuje odpovede, sú nasledovné:

- Aké sú v súčasnosti hlavné ba-

riéry rozvoja veternej energetiky na Slovensku?

- Aké rozhodnutia na národnej úrovni je potrebné prijať na zmiernenie, resp. úplné prekonanie bariér rozvoja veternej energetiky?

Výskumné metódy, postup a zdroje dát

Hlavnou technikou zberu údajov je textová (obsahová) analýza existujúcich dokumentov, t. j. ustanovení zákonov, podzákonných právnych predpisov, ako aj strategických dokumentov prijatých vládou SR vzťahujúcich sa na problematiku OZE (s dôrazom na veternú energetiku).

Pri identifikovaní bariér limitujúcich rozvoj veternej energetiky na Slovensku sme ako metódy zberu primárnych údajov využili (online) dotazníkové zisťovanie a pološtruktúrované (expertné) rozhovory. Obe boli realizované v mesiacoch máj a jún 2022.

Uvedené zdroje dát sme doplnili teoretickým výskumom (tzv. *desktop research*) relevantnej sekundárnej literatúry.

2 Národné politiky a legislatívne prostredie

V tejto kapitole predstavujeme strategické dokumenty vlády SR relevantné pre oblasť rozvoja OZE, resp. veternej energetiky na Slovensku. Okrem záväzných cieľov a politik rozvoja zdrojov energie z vetra do roku 2030 je obsahom tejto časti aj stručný prehľad procesných krokov v rámci povolovacích postupov, ktoré sa vzťahujú na projekty výstavby a prevádzky veterných elektrární a veterných parkov. Uvedená kapitola tvorí úvodný vstup pred predstavením nosnej časti tejto štúdie, ktorou sú bariéry rozvoja veternej energetiky na Slovensku spolu s následnými odporúčaniami na dynamizáciu rastu výroby zelenej elektrickej energie.

2.1 Strategické dokumenty

Prvá podkapitola poskytuje prehľad strategických dokumentov vlády SR, ktoré sú relevantné pre oblasť rozvoja OZE. Okrem predstavenia kľúčového dokumentu a záväznej trajektórie rozvoja veternej energetiky do roku 2030 v podobe Integrovaného národného

energetického a klimatického plánu (NECP) je obsahom tejto časti aj reflexia uvedeného cieľa rozvoja s ohľadom na doterajšie odhady národného potenciálu veternej energie a to najmä v kontexte aktuálnej štúdie veterného potenciálu Slovenska vypracovanej pre SAPI.

S cieľom dosiahnutia únijných energetických a klimatických cieľov do roku 2030 vznikla na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy členským štátom povinnosť prijať integrované národné energetické a klimatické plány a to najneskôr do konca roka 2019. Slovenská republika splnila uvedenú požiadavku zaslaním tohto plánu Európskej komisii (EK) 20. decembra 2019. **NECP**, ktorého návrh aktualizácie má byť zaslaný EK najneskôr do 30. júna 2023, stanovuje záväzné ciele rozvoja OZE do roku 2030 v Slovenskej republike. Cieľová úroveň celkového podielu OZE v roku 2030 bola v konečnej verzii NECP stanovená na 19,2 %. Stalo sa tak napriek tomu, že v júni 2019 EK (2019) odporučila

uvedený záväzok zvýšiť aspoň na úroveň 24 % a EK tiež požadovala od SR predložiť konkrétne opatrenia na zníženie administratívneho zaťaženia. V prípade sektora výroby elektrickej energie z OZE bola v NECP definovaná cieľová hodnota v roku 2030 na 27,3 %. Pokiaľ ide o príspevky jednotlivých technológií OZE, MH SR predpokladá celkový inštalovaný výkon veternej energie v roku 2030 na 500 MW pri hrubom množstve vyrobenej elektriny 1.000 GWh. Zároveň tento strategický dokument vlády SR predpokladá každoročný lineárny rast inštalovaných kapacít veterných elektrární na Slovensku na úrovni 50 MW v období rokov 2022-30 (MH SR, 2019a).¹

Na základe údajov dostupných v prvej polovici roka 2022 konštatujeme zásadný rozpor v plnení

štátom stanovených cieľov rozvoja veternej energetiky. V doterajšom období roka 2022 (plán 100 MW), obdobne ako aj v roku 2021 (30 MW), sú v prevádzke veterné elektrárne s celkovým inštalovaným výkonom iba 3 MW. Podľa názoru expertov v oblasti realizácie projektov veterných elektrární je možné pri aspoň čiastočnom zmiernení súčasne pretrvávajúcich bariér hovoriť o realisticky dosiahnuteľnom ciele v roku 2030 na úrovni maximálne 250 MW namiesto plánovaných 500 MW (SAPI, 2022; Lacko, 2022b). Plánovaný rozvoj veternej energetiky v roku 2030 v porovnaní so skutočným stavom (rok 2021 a doterajší stav k septembru 2022) v nadväznosti na scenár uhlíkovej neutrality Slovenska v roku 2050 prezentujeme v tabuľke č. 1 nižšie.

Tabuľka č. 1: Porovnanie plánovaného a skutočného rozvoja veternej energetiky so scenárom dosiahnutia uhlíkovej neutrality SR v roku 2050 (inštalovaná kapacita v MW)

| Rok | Plánovaný rozvoj (NECP) | Skutočný stav | Uhlíková neutralita (milník r. 2030) | Uhlíková neutralita SR v r. 2050 | Potenciál rozvoja v r. 2030 |
|------|-------------------------|---------------|--------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|
| 2021 | 30 | 3 | - | - | |
| 2022 | 100 | 3 | - | - | |
| 2030 | 500 | - | 667 | - | 715 |
| 2050 | - | - | - | 2.000 | |

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa MH SR (2019a), Prognostický ústav SAV (2022), Inštitút environmentálnej politiky (2022)

¹

Inštitút environmentálnej politiky (IEP) odhadol dodatočný potenciál OZE vo výrobe elektriny v porovnaní s plánom rozvoja OZE definovanom v NECP. V prípade veternej energie bol vyčíslený na základe údajov Centra pre hospodárske otázky (CpHO) na 215 MW (t. j. 715 MW celkom v cieľovom roku 2030) (IEP, 2022).

Nová štúdia veterného potenciálu na Slovensku zo septembra 2022 vypracovaná rakúskymi expertmi pre SAPI vyčíslila celkový národný teoretický potenciál veternej energie na úrovni približne 168.000 MW inštalovaných kapacít, čo podľa autormi zvolenej metodológie zodpovedá celkovému ročnému energetickému výnosu na úrovni 420.000 GWh (Energiewerkstatt, 2022).² Napriek tomu, že je spomínaný potenciál veternej energie teoretický, zakladá sa na meteorologických a geografických údajoch a zohľadňuje už aj viaceré obmedzenia vzťahujúcich sa, okrem iného, na vhodné terénne charakteristiky, dodržanie základných environmentálnych kritérií, rešpektovanie odstupových vzdialeností od obydli a v neposlednom rade zahŕňa aj podmienku dodržania dostatočnej veternosti.³ Po zohľadnení všetkých zvolených kritérií však stále zostáva až 20 % (9.765 km²) z celkovej rozlohy SR, ktorú je možné vyhodnotiť ako podmiennečne vhodnú pre výstavbu projektov veterných elektrární. Zároveň je potrebné dodať, že ide o teoretický technicky a ekono-

micky využiteľný potenciál, ktorý nebol identifikovaný iba v niekoľkých vybraných častiach Slovenska, ale naprieč všetkými vyššími územnými celkami (VÚC) (Energiewerkstatt, 2022).

„Napriek započítaniu viacerých obmedzení, ktoré sa vzťahujú na veterné elektrárne na Slovensku, bolo identifikovaných až 20 % z celkovej rozlohy krajiny ako teoreticky potenciálnej pre výstavbu projektov veterných elektrární.“

Zdroj: Energiewerkstatt, 2022. *Štúdia veterného potenciálu Slovenska.*

Pokiaľ ide o iné aktuálne národné strategické dokumenty relevantné pre oblasť rozvoja OZE, v marci 2020 prijala vláda SR dokument z dielne Ministerstva životného prostredia (MŽP SR) pod označením **Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050**. Primárnym cieľom stratégie je identifikovať všetky opatrenia, vrátane dodatočných, ktoré povedú k dosiahnutiu klimatickej neutrality v SR do roku 2050. V otázke rozvoja OZE dokument priamo uvádza po-

² Pre ilustráciu uvedeného teoretického energetického potenciálu je vhodné jeho porovnanie s ročným množstvom vyrobenej elektrickej energie v modernizovanom prvom a druhom bloku atómovej elektrárne Mochovce. Tieto jadrové bloky spolu dodávajú iba necelé 2 % z uvedeného množstva elektriny (približne 7 TWh ročne) (Slovenské elektrárne, 2022).

³ Ide teda aj o niektoré z kritérií, o ktorých pojednáva v Analýze vplyvov balíka Fit for 55 z marca 2022 IEP (2022) pri stanovovaní skutočného fyzického potenciálu rozvoja veternej energie na Slovensku.

trebu vytvorenia podmienok a odstránenia bariér pre optimálne využívanie zdrojov energií bez emisií skleníkových plynov. V uvedenej súvislosti odkazuje na znižovanie legislatívnych, technických, administratívnych a finančných bariér. Dokument tiež zdôrazňuje potrebu vypracovania kritérií udržateľného využívania pre všetky druhy OZE (MŽP SR, 2020).

Vláda SR schválila vo februári 2019 ďalší dokument strategickej povahy vypracovaný MŽP SR s názvom **Zelenšie Slovensko: Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)**. Hoci MŽP SR definovalo stratégiu ako „novú a modernú“, v časti venovanej rozvoju OZE pomerne extenzívnym spôsobom pojednáva o povinnosti absolvovania povinného procesu EIA. Napriek tomu dokument uvádza podporu výrobe energie z OZE, ktorá svojou povahou nezaťažuje životné prostredie a v tejto súvislosti odkazuje, obdobne ako vyššie spomínaná Nízkouhlíková stratégia, na potrebu vypracovania pravidiel a kritérií udržateľného využívania pre jednotlivé OZE a to už do roku 2020. V tejto súvislosti uvádza smernicu MŽP SR, ktorá ustanovuje štandardy a limity pre umiestňovanie

veterných elektrární a parkov na Slovensku. Stratégia prijatá vládou SR tiež zdôrazňuje potrebu odstrániť administratívne a legislatívne prekážky, ktoré obmedzujú využívanie regionálnych a lokálnych potenciálov OZE. Jedným z cieľov stratégie je aj zvýšenie transparentnosti a informovanosti verejnosti o energetike a energetických projektoch. Samotná základná vízia Envirostratégie 2030 nepriamo podporuje rozvoj OZE, keď hovorí o potrebe využívať neobnoviteľné prírodné zdroje v čo najmenšej miere (MŽP SR, 2019).

V minulosti prijala vláda SR viacero dokumentov relevantných pre rozvoj OZE, resp. veternej energetiky, ktoré je však možné z dnešného pohľadu považovať za obsolétne. S cieľom poskytnutia komplexného pohľadu na problematiku prístupu štátu k veternej energetike na Slovensku a s ohľadom na štátom historicky stanovené ciele jej rozvoja, resp. odhady potenciálu, poskytujeme ich stručný prehľad v odseku nižšie.

Energetická politika Slovenskej republiky vypracovaná MH SR a schválená vládou SR v novembri 2014 definovala zvyšovanie podielu OZE na spotrebe energie ako jednu zo svojich priorit. V oblasti výroby elektrickej energie pojed-

návala o potrebe zvyšovania podielu nízkouhlíkovej a bezuhlíkovej výroby elektriny. V prípade veternej energetiky odkazovala na potrebu zachovania stability a bezpečnosti elektrizačnej sústavy a nezadefinovala ciele jej rozvoja ako takej napríklad v podobe inštalovaných kapacít (MH SR, 2014). **Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov** z dielne vtedajšieho Ministerstva hospodárstva a výstavby SR z októbra 2010 v časti odhadujúcej príspevok jednotlivých výrobných zdrojov energie z OZE odhadol inštalované kapacity veterných elektrární na úrovni 150 MW v roku 2012, resp. 350 MW v roku 2020 (MH SR, 2010). **Stratégia vyššieho využívania obnoviteľných zdrojov energie**, ktorú schválila vláda SR v apríli 2007, odhadla budúcu výrobu elektrickej energie z vetra na 200 GWh v roku 2010 a 750 GWh v roku 2015. Dokument tiež pojednával o potrebe finančne podporiť informačnú kampaň o OZE, ktorá bude okrem sektora domácností orientovaná v prípade projektov výstavby veterných turbín aj na malých investorov (skupiny vlastníkov, podielnícké družstvá) (MH SR, 2007). Najstarší z dokumentov, **Koncepcia využívania obnoviteľných zdrojov energie** schválená vládou SR v apríli 2003 v časti ve-

novanej potenciálu rozvoja veternej energie vyčíslila vzhľadom na prienik technického potenciálu a obmedzení súvisiacich s ochranou prírody (oblasť národných parkov) vtedajší celkový technicky využiteľný potenciál iba na 37 MW, resp. 168 GWh ročne (MH SR, 2003).

2.2 Povoľovacie postupy a procesné kroky

V druhej podkapitole poskytujeme stručný prehľad krokov, ktoré sú relevantné pre projekty výstavby a prevádzky veterných elektrární a veterných parkov na Slovensku. Účelom je poskytnúť ucelený pohľad na jednotlivé procesné kroky, ktoré musia podľa súčasne platného právneho rámca absolvovať investori do tohto typu OZE. Uvedená časť poskytuje potrebný východiskový rámec na uchopenie nadväzujúcej témy bariér rozvoja veternej energetiky na Slovensku.

V prvom kroku je potrebné identifikovať **vhodnú lokalitu** na realizovanie projektu výstavby veternej elektrárne. V prípade veternej elektrárne ide najmä o súlad investičného zámeru s jestvujúcou územnoplánovacou dokumentáciou. Z uvedeného vyplýva, že ak orgán územného plánovania (obec

na svojom území neidentifikoval z pohľadu energetického potenciálu vhodné územia na realizáciu projektov veternej energetiky a nezadefinoval ich v územnom pláne ako územia určené pre výrobu, t. j. tzv. výrobné územie, nie je možné bez zmeny alebo doplnenia platného znenia územného plánu v danej lokalite realizovať projekt veternej elektrárne. V uvedenom prípade môže obec požadovať čiastočnú alebo úplnú úhradu nákladov spojených s obstaraním územnoplánovacej dokumentácie a to aj od právnických osôb, ktorých výhradná potreba vyvolala ich obstaranie.

Ak je zámerom investora realizovať projekt výstavby veternej elektrárne alebo veterného parku, je vždy povinný pri ním navrhovanej činnosti absolvovať **EIA**. V prípade projektov využívajúcich energiu vetra na výrobu elektrickej energie ustanovuje zákon podmienku vykonania povinného hodnotenia (tzv. plná EIA) bez ohľadu na inštalovanú kapacitu zariadenia, t. j. vrátane malých zdrojov do 10 kW. Uvedený proces zahŕňa 6 základných krokov; zámer a jeho pripomienkovanie, určenie rozsahu hodnotenia (vrátane pravdepodobnej podmienky vykonania ornitologických štúdií) a časového harmonogramu, správa o hodno-

tení a jej pripomienkovanie, verejné prerokovanie správy o hodnotení, odborný posudok, záverečné stanovisko (a samotnú realizáciu navrhovanej činnosti). Investorm v oblasti veternej energetiky by mala pomôcť pri identifikovaní vhodnej lokality smernica MŽP SR z roku 2010, ktorá rozdeľuje územie Slovenskej republiky s preukázateľne vhodným technickým potenciálom na územia vhodné, podmienené vhodné a nevhodné na výstavbu veternej elektrárne alebo veterného parku. Smernica územie rozdeľuje s ohľadom na environmentálne a iné, právom chránené záujmy a obmedzenia.

V prípade investičného zámeru, ktorého cieľom je realizovanie veternej elektrárne s inštalovanou kapacitou vyššou ako 1 MW, resp. 5 MW od 1. októbra 2022, je potrebné získanie **osvedčenia na výstavbu energetického zariadenia**, ktoré vydáva po posúdení súladu s platnou energetickou politikou MH SR. Osvedčenie na výstavbu energetického zariadenia je dokladom pre územné a stavebné konanie, dokladom k žiadosti o pripojenie zariadenia na výrobu elektriny do prenosovej alebo do distribučnej sústavy, ako aj podkladom pre vydanie nižšie uvedeného oprávnenia na podnikanie v energetike.

Pre projekty výstavby veterných elektrární je podľa stavebného zákona potrebné absolvovať **územné konanie**, ktoré je zakončené vydaním právoplatného územného rozhodnutia o umiestnení stavby. Územné rozhodnutie musí byť v súlade s platnou územnoplánovacou dokumentáciou, resp. s plánovaným využitím predmetného územia. Pri výstavbe projektov veterných elektrární (t. j. inžinierskych stavieb, resp. stavieb energetických zariadení) je zároveň potrebné splniť podmienku charakteru pôdy vybraného pozemku, ktorý môže investor získať do užívania kúpou, ale aj prenájmom pôdy. V každom prípade však musí ísť o stavebný pozemok. V prípadoch výstavby veterných elektrární sa môže vyžadovať aj súhlas Dopravného úradu. Ten zo zákona nadobúda postavenie dotknutého orgánu štátnej správy v územnom konaní pri stavbách v ochranných pásmach. Pre investorov je však potrebné získanie jeho súhlasu aj v prípadoch realizovania stavieb mimo ochranných pásiem, ktoré sú vysoké 100 m a viac nad terénom, stavbách vysokých 30 m a viac umiestnené na prírodných alebo umelých vyvýšeninách, ktoré zároveň vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu.

Po územnom konaní nasleduje **stavebné konanie**, ktoré začína v prípadoch projektov výstavby veterných elektrární žiadosťou o vydanie stavebného povolenia a končí vydaním kolaudačného rozhodnutia. Stavebný zákon však predpokladá aj možnosť realizovať (malé) veterné elektrárne ako jednoduché stavby v prípade zastavanej plochy nepresahujúcej 300 m² a výšky stavby 15 m, na ktoré sa vzťahuje zjednodušený postup povoľovania, ak tak určil stavebný úrad v územnom rozhodnutí, vo forme ohlásenia v spojenom územnom a stavebnom konaní.

Na výrobu a dodávku elektrickej energie zariadeniami na jej výrobu, vrátane veterných elektrární, je potrebné získať **oprávnenie na podnikanie v energetike**. V prípadoch veternej energetiky nadobúda uvedené oprávnenie predovšetkým formu povolenia, ktoré vydáva na písomnú žiadosť ÚRSO a ktoré je potrebné získať pre projekty s celkovým inštalovaným výkonom nad 1 MW. Subjekt, ktorý získa povolenie, musí požiadať o zápis povolenej činnosti do obchodného registra. Pre projekty s nižšou inštalovanou kapacitou je potrebné získanie potvrdenia o splnení oznamovacej povinnosti. Výnimku pre oba prípady štandardne tvoria malé zdroje do 10 kW.

Ako ďalší krok je potrebné (s výnimkou tzv. ostrovného režimu) zabezpečiť **pripojenie zariadenia do distribučnej sústavy**. Prevádzkovateľ distribučnej sústavy je však povinný (po úhrade ceny za pripojenie) prednostne pripojiť zariadenie výrobcu elektriny do distribučnej sústavy a to iba v prípadoch, keď je zachovaná bezpečnosť, spoľahlivosť a stabilita prevádzky, resp. je u prevádzkovateľa predmetnej distribučnej sústavy k dispozícii voľná kapacita. Po podaní žiadosti o rezerváciu výkonu a následnej žiadosti o pripojenie zariadenia na výrobu elektrickej energie do distribučnej sústavy prichádza k uzatvoreniu zmluvy o pripojení a samotnému pripojeniu zariadenia do sústavy. V prípadoch potreby rozšírenia sústavy súvisiacej s výstavbou energetického zariadenia vydávaného MH SR je povinný jej prevádzkovateľ distribučnú sústavu rozšíriť až po predložení osvedčenia.

Elektrická energia vyrobená z OZE je oslobodená od **spotrebnej dane**. Uvedené je však potrebné preukázať predložením záruk pôvodu elektriny z OZE, ktorá sa tak vzťahuje aj na elektrinu vyrobenú vo veterných elektrárňach. V prípadoch výroby elektrickej energie, ktorá nie je dodávaná do elektrizačnej sústavy a z uvedeného dôvodu nie je na ňu možné vydať záruky o jej pôvode z OZE, sú však jej výrobcovia povinní hradiť spotrebnú daň. Na oba typy výrobcov obnoviteľnej elektrickej energie z vetra sa vzťahuje povinnosť ich registrácie ako platiteľa dane z elektriny u príslušného colného úradu. Zároveň je platiteľ dane z elektriny povinný podať colnému úradu daňové priznanie. Colný úrad vráti spotrebnú daň po podaní daňového priznania, ak sú splnené podmienky na vrátenie spotrebnej dane z elektriny. Výnimku opätovne tvoria prevádzkovatelia malých výrobcov elektriny z OZE, na ktorých sa registračná povinnosť ani povinnosť platiť spotrebnú daň z elektriny nevzťahuje.

3 Bariéry rozvoja veternej energetiky

Tretia kapitola poskytuje prehľad výskumných zistení o jestvujúcich bariérach rozvoja veternej energetiky na Slovensku vyplývajúcich z dotazníkového prieskumu a expertných rozhovorov, ktoré boli doplnené sekundárnymi zdrojmi.

V prvej podkapitole v stručnosti predstavujeme výsledky prieskumu na tému bariéry rozvoja veternej energie na Slovensku realizovaného medzi zástupcami a zástupkyňami vybraných organizácií. Druhá podkapitola kladie dôraz na podrobnejšiu analýzu a popis vybraných najzásadnejších bariér rozvoja veternej energetiky.

3.1 Výsledky dotazníkového prieskumu

Slovenská asociácia fotovoltaického priemyslu a OZE (SAPI) realizovala v termíne od 23. mája do 6. júna 2022 vrátane **elektronický dotazníkový prieskum na tému bariéry rozvoja veternej energie na Slovensku**. Odborný prieskum, do ktorého bolo celkom pozva-

ných 45 osôb a to pri zachovaní princípu 1 reprezentant alebo reprezentantka za 1 organizáciu, sa zúčastnila takmer polovica, resp. 22 z nich (SAPI, 2022).

K osobám, ktoré boli elektronickou komunikáciou vyzvané na vyplnenie dotazníka 23. mája a následne 31. mája 2022, patrili vybraní zástupcovia a zástupkyne developerských spoločností pôsobiacich v (udržateľnej) energetike, združení zastrešujúcich problematiku OZE, advokátskych kancelárií venujúcich sa energetickej legislatíve, distribučných a konzultačných spoločností, finančných inštitúcií, ako aj osoby pôsobiace v občianskej spoločnosti, akademickom sektore a médiách venujúcich sa skúmanej problematike. Vzhľadom na charakter prieskumu sme k jeho vyplneniu nevyzvali zástupcov alebo zástupkyne verejného sektora, ktorého vybraným inštitúciám (napr. MH SR, MŽP SR a i.) budú závery tejto štúdie komunikované.

Celkovo sa do prieskumu zapojilo a zároveň prieskum ukončilo v úvode spomínaných 22 účastníkov

a účastníčok⁴ (s dominantným zastúpením vo vyšších, resp. vedúcich pozíciách) a to v nasledovnom zastúpení podľa typu organizácie: 12 developerských spoločností, 3 konzultačné spoločnosti, 2 finančné inštitúcie a 1 zástupcu v prieskume mali prevádzkovatelia distribučných spoločností, advokátskych kancelárií, občianskej spoločnosti, akademického sektora a médií.

Dotazníkový prieskum bol rozdelený do nasledovných 4 sekcií:

- I. Informácie o respondentovi/ respondentke;
- II. Bariéry pri realizácii projektov vo veternej energetike;
- III. Národné politiky a záväzky na úrovni EÚ;
- IV. Nakladanie s údajmi a ďalšie projektové aktivity.

Z výsledkov výskumu vyplýva, že takmer 90 % respondentov (19 z 22 osôb) hodnotí kvalitu investičného prostredia a to špecificky pre projekty vo veternej energetike v SR ako zlú (12), resp. veľmi zlú (7). Na otázku porovnávajúcu kvalitu investičného prostredia pri projektoch vo veternej energetike s inými OZE vyrábajúcimi elektrickú energiu odpovedalo až 18 z nich

(približne 82 %) spôsobom, ktorý hovorí v neprospech investičného prostredia pri projektoch veternej energetiky. Zároveň, dĺžka trvania administratívnych a povoľovacích postupov v prípade projektov vo veternej energetike bola hodnotená v obdobnom relatívnom zastúpení na úrovni 82 % ako veľmi zlá (12), resp. zlá (6). Na distribúcii odpovedí medzi uvádzanými možnosťami (veľmi zlá a zlá) možno pozorovať, že práve dĺžka uvedených postupov predstavuje jednu z hlavných príčin negatívneho hodnotenia investičného prostredia účastníkmi prieskumu. Z výsledkov tiež vyplýva, že kapitálová dostupnosť pre prípravu a realizáciu projektov vo veternej energetike v SR nie je vnímaná ako problematická, keď ju ako veľmi dobrú, dobrú alebo ako neutrálnu hodnotí až 16 z 20 respondentov, t. j. 80 % osôb zodpovedajúcich uvedenú otázku.

„Takmer 90 % respondentov hodnotí kvalitu investičného prostredia a to špecificky pre projekty vo veternej energetike v SR ako veľmi zlú, resp. zlú.“

Zdroj: SAPI, 2022. Výsledky dotazníkového prieskumu na tému bariéry rozvoja veternej energetiky na Slovensku.

⁴

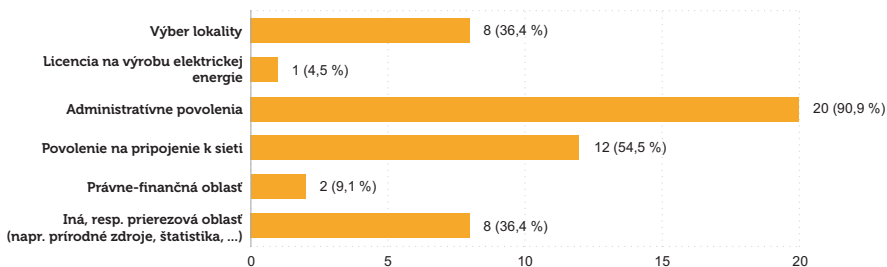
V ďalšom texte tejto podkapitoly využívame už iba termín účastník, resp. respondent a to pre zástupcov a zástupkyne oboch pohlaví.

Na grafe č. 1 nižšie prezentujeme distribúciu odpovedí na otázku o náročnosti jednotlivých krokov pri implementácii projektov vo ve-

ternej energetike. Pre úplnosť uvádzame, že respondenti mohli voľiť v uvedenom prípade aj viacero z preddefinovaných odpovedí.

Graf č. 1: Najnáročnejšie časti implementácie projektu vo veternej energetike v SR

8. Ktorý, resp. ktoré z nasledovných krokov súvisiacich s implementáciou projektov vo veternej energetike v SR vnímate ako najviac problematický, resp. problematické? 22 odpovedí



Zdroj: SAPI, 2022. Výsledky dotazníkového prieskumu na tému bariéry rozvoja veternej energetiky na Slovensku.

Z vyššie uvedených výsledkov vyplýva, že respondenti vo všeobecnosti nevnímajú ako problematickú fázu získavania licencie na výrobu elektrickej energie a ani právne-finančnú oblasť relevantnú pre oblasť veternej energetiky v SR. Ako najnáročnejšie časti pri implementácii projektov sú opätovne hodnotené administratívne (20 odpovedí) a povoloacie postupy (12). Účastníci prieskumu sa v rovnakej miere stretávajú s problémami vo fáze výberu (vhodnej) lokality (8) a v inej, resp. prierezovej oblasti (napr. prírodné zdroje, štatistika, vnímanie verejnosti a pod.) (8).

Na otázku o najzásadnejších bariérach súvisiacich s rozvojom veternej energetiky pri výbere lokality na realizovanie projektu (napr. územné plánovanie, strategické environmentálne posudzovanie (SEA) a pod.) do popredia vystupovali najmä problémy s rozdrobenosťou pozemkového vlastníctva (vrátane časovo náročného získavania pozemkov od Slovenského pozemkového fondu (SPF)), územnými plánmi obcí, ktoré nie sú v súlade s národnými záväzkami v oblasti rozvoja OZE, navyše spojenými s odporom verejnosti sprevádzaným tzv. NÍMBY (z angl.

Not in My Backyard) syndrómom voči projektom vo veternej energetike. Štátne inštitúcie podľa ich názoru nedefinovali oblasti, v ktorých je rozvoj veternej energetiky vzhľadom na veterný potenciál a zároveň požiadavky ochrany životného prostredia žiaduci.

V oblasti získavania administratívnych povolení (napr. EIA, stavebné konanie, vydávanie osvedčenia MH SR na výstavbu energetického zariadenia a pod.) hodnotia v priemere 4 z 5 respondentov (79 %) ako najproblematickejšiu časť proces (duplicitného) procesu EIA, ktorý je kriticky vnímaný najmä z dôvodu všeobecnej platnej podmienky povinného hodnotenia (tzv. plná EIA), nedostatočne predvídateľného rozsahu hodnotenia projektových návrhov, absentujúcej lehoty stanovujúcej rozsah hodnotenia, častého šikanózneho výkonu práva verejnosťou, neaktuálnej smernice upravujúcej oblasť rozvoja veternej energetiky v SR⁵, ako aj v tejto súvislosti absentujúcej definície tzv. *go-to areas* vyplývajúcej z plánu EK *REPowerEU* (EK, 2022a; EK, 2022b; EK, 2022c). Respondenti tiež odkazujú na časté konflikty záujmov developerov projektov veterných elektrární so záujmami ochranárov vtáctva (podmienka

vykonania ornitologických štúdií v rámci procesu EIA). Účastníci prieskumu poukazujú v oblasti získavania administratívnych povolení tiež na podmienenie vydávania osvedčenia na výstavbu energetického zariadenia MH SR rezervovanou kapacitou v sieti.

V prípade technických bariér respondenti odkazovali predovšetkým na existujúci systém stanovovania limitov voľných kapacít Slovenskou elektrizačnou prenosovou sústavou, a.s. (SEPS) pre kategóriu tzv. volatilných zdrojov energie, t. j. fotovoltických a veterných elektrární.

Okrem vyššie uvedenej komplikácie v podobe definovaného limitu voľných kapacít obmedzujúcich rozvoj OZE v SR považujú respondenti za ďalšiu súvisiacu bariéru obmedzenie možnosti bodov pripojenia nových zdrojov zo strany prevádzkovateľov distribučných sústav. Ako problematický je neustále hodnotený aj tzv. G-komponent, t. j. platba za prístup do distribučnej sústavy, resp. jeho výška a tiež (netransparentná) metodológia jeho výpočtu.

V právne-finančnej oblasti narážajú respondenti predovšetkým na dve bariéry. V prvom rade je to súčasné znenie zákona č.

⁵

Až 8 z 11 (približne 73 %) respondentov hodnotí súčasné znenie smernice MŽP SR pre oblasť veternej energetiky ako veľmi zlé/veľmi nenápomocné (7) alebo ako zlé/nenápomocné (1) (SAPI, 2022).

609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu, z ktorého podľa respondentov priamo vyplýva znevýhodňovanie samovýroby zelenej elektrickej energie, ktorá tak neustále podlieha spotrebnej dani. Ako ďalšiu bariéru v uvedenej oblasti označujú malú tradíciu uzatvárania dlhodobých zmlúv o nákupe elektrickej energie (z angl. *Power Purchase Agreements; PPAs*), čo je podľa ich názoru spojené najmä s potrebou prijatia jednoznačnejších definícií a pravidiel pre ich fungovanie, ktoré v súčasnosti napríklad v zákone č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie alebo v zákone č. 251/2012 Z. z. o energetike absentujú.⁶

V prierezovej, resp. zostávajúcej oblasti označilo až 14 zo 17 (približne 82 %) respondentov, ktorí odpovedali na uvedenú otázku, ako relevantnú bariéru nedostatočnú akceptáciu projektov veterných elektrární verejnosťou. Uvedené podľa ich názoru vyplýva, okrem iného, z chýbajúcej (verbálnej) podpory zelenej energetiky vedúcou politickou reprezentáciou štátu (t. j. napr. ministri hospodárstva a životného prostredia), nedostatočným inšpirovaním sa zahra-

ničnými príkladmi dobrej praxe (z angl. *best practices*), ako aj z absentujúcich informačných kampaní zameraných na širokú verejnosť. Uvedené spolu s takmer neexistujúcimi skúsenosťami obyvateľstva s týmito typmi projektov, ktoré navyše často idú „ruka v ruke“ s neodborne podloženými obavami o ich možných dopadoch, prirodzene vyúsťuje v odpor obyvateľstva voči veternej energetike ako takej. V povolovacích konaniach s účasťou verejnosti, t. j. najmä v procese EIA a v územnom a stavebnom konaní, je tiež frekventovane prítomný tzv. NIMBY syndróm.

Pri hodnotení dosiahnuteľnosti cieľa, ktorý stanovuje NECP pre rast inštalovaných kapacít veternej energetiky na Slovensku, sa vyjadrilo až takmer 48 % (10) respondentov, že jeho dosiahnutie je možné iba pri zásadných zmenách existujúceho rámca. 19 % (4) účastníkov prieskumu zastáva názor, že úroveň 500 MW inštalovaných kapacít veternej energie v roku 2030 nie je dosiahnuteľná, a preto očakávajú korekciu uvedeného cieľa v nadchádzajúcej aktualizácii NECP, pričom ďalších 9,5 % (2) respondentov hodnotí vytýčený cieľ ako prakticky nedosiahnuteľný (SAPI, 2022; MH SR, 2019a).

6

Požiadavka vyplýva z článku 15 ods. 8 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov, ktorý je povinná Slovenská republika transponovať a ktorý priamo pojednáva o odstraňovaní neodôvodnených prekážok a uľahčovaní využívania takýchto typov zmlúv.

Graf č. 2: Hodnotenie dosiahnuteľnosti cieľa rozvoja veternej energetiky v SR do roku 2030

20. Považujete stanovené ciele, ktoré sa vzťahujú na rozvoj veternej energetiky v SR do roku 2030 (v zmysle inštalovaných kapacít, t. j. 500MW v r. 2030) za dosiahnuteľné? 21 odpovedí



Zdroj: SAPI, 2022. Výsledky dotazníkového prieskumu na tému bariéry rozvoja veternej energetiky na Slovensku.

3.2 Najzásadnejšie bariéry

V druhej podkapitole sa zameriavame na bližší popis a analýzu vybraných najzásadnejších bariér rozvoja veternej energetiky na Slovensku. Bariéry, ktoré boli expertami v oblasti veternej energetiky identifikované v roku 2022 ako relevantné, sú následne členené podľa ich pôvodu na legislatívne, regulačné, administratívne, technické a ostatné.

A. Legislatívne bariéry

Povinné hodnotenie (tzv. plná EIA) pre každý projekt veternej elektrárne

Príloha č. 8 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie vymenúva aktivity a investičné zámery, ktoré podliehajú povinnému hodnoteniu alebo zisťovaciemu konaniu v procese EIA. Výpočet aktivít v oblasti energetického priemyslu v tabuľke č. 2 prílohy uvedeného zákona zahŕňa aj zariadenia na využívanie vetra na výrobu energie, t. j. veterné

elektrárne. Prahové hodnoty v časti A ustanovujú, že v prípade spomínaných typov energetických projektov je povinné hodnotenie aplikované bez výnimky, t. j. na všetky projektové zámery bez limitu. Inými slovami, každá veterná inštalácia na území Slovenskej republiky, vrátane malých inštalácií (zdrojov) do 10 kW inštalovanej kapacity, resp. mikro alebo hobby projektov, podlieha tzv. plnému procesu EIA. Ako dodáva v uvedenej súvislosti Lacko (2022b), s takto prísne zákonom definovanou požiadavkou sa nestretne investor v žiadnom susednom členskom štáte EÚ. Štibraný (2020) však v nadväznosti na znenie článku 1 smernice MŽP SR, ktorá ustanovuje štandardy a limity pre umiestňovanie veterných elektrární a veterných parkov na území Slovenskej republiky, očakáva najmenej problematický priebeh procesu EIA pri projektoch výstavby tzv. mikro veterných elektrární s maximálnym inštalovaným výkonom 5 kW, alebo maximálnym priemerom vrtule 3,5 m alebo výškou stožiara maximálne 8 m vrátane.

Efekty uvedeného legislatívneho nastavenia pre malé projekty v oblasti využívania energie z vetra je možné pozorovať v dotačnej schéme Zelená domácnostiam,

ktorá slúži na podporu využívania OZE v domácnostiach. Uvedený podporný nástroj slúžiaci predovšetkým na rozvoj sektora samospotrebitelov nepodporil žiadnu veternú inštaláciu od jeho vzniku, t. j. od roku 2015. Okrem nevyhlásenia žiadneho kola podpory na tieto typy energetických zariadení nie je ani maximálna hodnota dotácie, ktorá je nastavená na úrovni 1.500 eur na inštaláciu, a to najmä v spojitosti s očakávanou nákladovosťou procesu EIA pohybujúcou sa v rádoch tisícov eur, dostatočnou ekonomickou motiváciou, prečo by mali domácnosti uvedení zdroj zelenej elektrickej energie v súčasnosti vôbec zvažovať (SIEA, 2022a). Uvedená požiadavka zákona EIA je hodnotená z pohľadu expertov ako neúmerná a zároveň za jeden z hlavných dôvodov, prečo malé veterné inštalácie na Slovensku takmer vôbec neexistujú (Lacko, 2022a). V uvedenom kontexte nejde prioritne o energetický prínos vo forme zvýšenia podielu tohto typu projektov na celkovej výrobe elektrickej energie na Slovensku, ale najmä o spôsob, akým je možné úspešne zápasit' so stále silne prítomným tzv. NIMBY syndrómom, a to aj v prípade projektov veľkých veterných parkov (SAPI, 2022).

V súvislosti s uvedeným legislatívnym nastavením jestvovali v minulosti pokusy o stanovenie vyšších limitov pre veterné elektrárne v zákone EIA. Napríklad v roku 2016 bol predložený návrh v Národnej rade Slovenskej republiky (NR SR) na stanovenie limitu na 5 kW inštalovanej kapacity zariadenia a to tak, aby sa pre tieto projekty nevyžadovalo žiadne posudzovanie v rámci procesu EIA (Energia, 2016a). Spomínaný legislatívny návrh vtedajších opozičných poslancov NR SR nezískal potrebnú podporu a žiadna zmena v tomto smere nenastala ani do roku 2022. Ďalšou možnou príležitosťou na zmenu tohto stavu je nadchádzajúci nový zákon EIA, resp. veľká novelizácia, v ktorej sa podľa informácií z dielne MŽP SR očakávajú, okrem iného, aj zmeny v oblasti stanovovania prahových hodnôt pre zisťovacie a povinné konanie. V častiach, ktoré sa vzťahujú na stavebné povoľovanie, je podľa MŽP SR predpokladaná účinnosť stanovená najneskôr od apríla roku 2024 (MŽP SR, 2022a).

Administratívna náročnosť získania osvedčenia na výstavbu energetického zariadenia

Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike ustanovuje, že výstavbu energetického zariadenia na území Slovenskej republiky je možné realizovať iba na základe osvedčenia na výstavbu energetického zariadenia, ktoré vydáva MH SR. Do uvedenej kategórie zariadení patria elektroenergetické zariadenia, teda aj projekty veterných elektrární, s inštalovanou kapacitou nad 1 MW. Výnimka z uvedeného ustanovenia zákona sa v súčasnosti vzťahuje iba na projekty fotovoltických elektrární s celkovým maximálnym inštalovaným výkonom do 500 kW vrátane (stav do 1. októbra 2022).

Okrem nízko stanovených prahových kapacít je investormi v oblasti OZE za administratívne náročnú považovaná aj zákonná požiadavka na získanie osvedčenia na výstavbu energetického zariadenia, a to na jednej strane z časového hľadiska súvisiaceho s potrebou zabezpečenia rozsiahleho zoznamu povinných príloh, ktorý je k písomnej žiadosti na vydanie osvedčenia potrebné predložiť (§ 12 zákona o energetike) a na strane druhej z hľadiska súvisiacej

výšky správnych poplatkov (XIV. časť položka 209. písm. b) zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch).

Hoci v minulosti MH SR argumentovalo možnou hrozbou ohrozenia stability prenosovej sústavy súvisiacej s pripojením tzv. volatilných zdrojov energie, vrátane veterných parkov, novela zákona o energetike, ktorá upravuje jeho doterajšie znenie, bola schválená v treťom čítaní v NR SR koncom júna 2022. Napriek pôvodnému návrhu MH SR, ktorý ako uvádza dôvodová správa (NR SR, 2022b, s. 11), „zjednodušuje proces výstavby slnečnej a veternej elektrárne do 2 MW z dôvodu potreby významného nárastu inštalovaného výkonu týchto zdrojov do roku 2030 v súlade so schváleným Integrovaným národným energetickým a klimatickým plánom“, sa uvedená kapacita po prerokovaní v NR SR zvýšila v schválenom znení zákona na 5 MW inštalovanej kapacity vrátane pre projekty fotovoltaických a veterných elektrární. Okrem toho sa novelou zákona upravujú aj niektoré ďalšie povinnosti s cieľom znížiť administratívnu záťaž súvisiacu s vydávaním osvedčení pre stále dotknutý okruh energetických projektov. Legislatívne zmeny sú reakciou na požiadavky vyplývajúce zo

smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 o podpore využívania energie z OZE, ktorá bola do týchto chvíľ do slovenského právneho poriadku iba čiastočne implementovaná.

Zákon č. 256/2022 Z. z. novelizujúci zákon o energetike nadobudol účinnosť 30. júla 2022, pričom niektoré ustanovenia, vrátane rozšírenia okruhu projektov, pre ktoré už nie je vydanie osvedčenia zákonom predpokladané, nadobúdajú účinnosť od 1. októbra 2022.

Absentujúca certifikačná schéma pre inštalátorov veterných turbín

Zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby ustanovuje podmienky získavania osvedčení pre inštalátorov OZE. V § 13a ods. 2 uvedeného právneho predpisu zákonodarca explicitne vymenúva typy OZE, pre ktoré je možné osvedčenie inštalátora získať. Medzi uvedenými energetickými zariadeniami však absentujú veterné turbíny a z tohto dôvodu nie je MH SR ako certifikačný orgán oprávnené takéto osvedčenie žiadateľom, teda potenciálnym inštalátorom veterných projektov, vydať. Uvedené sa

prejavuje, okrem iného, aj v dotačnej schéme Zelená domácnostiam, ktorá v aktualizovanej databáze oprávnených zhotoviteľov neviduje ani jeden subjekt spôsobilý realizovať inštalácie veterných turbín (SIEA, 2022b).

Napriek tomu, že zákon o podpore obnoviteľných zdrojov energie ustanovuje v § 13a ods. 9 možnosť uznávania osvedčení vydaných v inom členskom štáte na území Slovenskej republiky, čo sa v praxi uplatňuje najmä v prípadoch inštalatérov vyškolených v susednom Rakúsku, nepochybne ide o ďalšiu, hoci je nutné dodať, že menej závažnú, sprievodnú bariéru ďalšieho rozvoja veternej energetiky na Slovensku (Lacko, 2022b).

V minulosti existovali návrhy k úprave predmetných ustanovení zákona o obnoviteľných zdrojoch, napríklad v roku 2016 z dielne poslancov NR SR a neskôr v roku 2018 v pripomienkovom konaní reformy uvedeného zákona zo strany Komory užívateľov a výrobcov obnoviteľných zdrojov energie (KUVOZE). Legislatívna úprava však do týchto chvíľ nenastala (Energia, 2016b).

Nezvýhodnenie projektov veterných elektrární pri vyňímaní pozemkov

Pri výstavbe projektov veterných elektrární (t. j. stavieb energetických zariadení) je podľa § 43h zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku potrebné splniť podmienku charakteru pôdy vybraného pozemku. Inými slovami, musí ísť o stavebný pozemok (definované v katastri nehnuteľností ako zastavaná plocha, nádvorie alebo ostatná plocha). Ako uvádzajú Ondrejka a Puková (2021), naplnenie tejto podmienky je možné realizovať aj zmenou poľnohospodárskych a lesných pozemkov prostredníctvom ich (dočasného alebo trvalého) vyňatia z poľnohospodárskeho alebo lesného pôdneho fondu a to za úhradu stanovenej sadzby podľa typu bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ) alebo efektu mimoprodukčných funkcií lesa podľa hospodárskych súborov lesných typov (HSLT).

Okrem súboru potrebných príloh na začatie vyššie uvedeného konania a z toho vyplývajúcej časovej náročnosti, zákonodarca do týchto chvíľ legislatívne neustanovil zvýhodnené podmienky, prípadne úplné oslobodenie od tohto

typu odvodov pri výstavbe projektov OZE, vrátane stavieb veterných elektrární (§ 4 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy, resp. § 9 ods. 7 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch).

B. Regulačné bariéry

Moratórium na pripájanie nových zdrojov (tzv. stop stav)

Od decembra 2013 čelil celý sektor OZE na Slovensku moratóriu na pripájanie nových zdrojov (tzv. stop stav), ktorý vyhlásili prevádzkovatelia troch regionálnych distribučných sústav (RDS). Výnimku tvorili iba malé zdroje do 10 kW inštalovanej kapacity podľa § 2 ods. 3 písm. k) zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie. O rok skôr, koncom roka 2012, prevádzkovateľ elektrizačnej prenosovej sústavy SEPS zverejnil výsledky údajnej štúdie, podľa ktorej veľkokapacitné veterné a fotovoltaické elektrárne patria do kategórie tzv. nepredikovateľných zdrojov energie destabilizujúcich prenosovú sústavu. Uvedený záver predstavoval argument pre prevádzkovateľov distribučných sú-

stav zamietnuť žiadosti o pripojenie nových zdrojov, keďže § 31 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike ustanovuje túto povinnosť iba v prípade dostatočných voľných kapacít a to pri zachovaní bezpečnosti, spoľahlivosti a stability prevádzky sústavy.

Zásadný posun nastal koncom februára 2019, kedy prijatím zákona č. 309/2018 Z. z. prišlo k tzv. veľkej novelizácii zákona o podpore obnoviteľných zdrojov energie vstupujúcej do účinnosti k 1. januáru 2019. Na základe nej prišlo po viac ako piatich rokoch k vôbec prvému uvoľneniu voľných kapacít na pripájanie nových veľkých zdrojov obnoviteľnej elektrickej energie. Disponibilné kapacity v celkovej výške 43 MW na rok 2019 boli MH SR rozdelené pre nové zdroje s celkovým inštalovaným výkonom 12 MW s podporou vo forme doplatku (§ 3 ods. 1 písm. c) zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie) a zariadenia spĺňajúcu legislatívne predstavenú novinku vo forme lokálneho zdroja (§ 4b toho istého zákona) v celkovej výške 31 MW (MH SR, 2019b). Pridelovanie nových kapacít pokračovalo aj v ďalších rokoch a kulminovalo na celkovej úrovni 225 MW pre rok 2022 (MH SR, 2022a). Podľa § 3 ods. 4 písm. a) zákona o podpore obnovi-

teľných zdrojov energie vřak nie je možné v prípade veterných alebo fotovoltaických elektrární o podporu vo forme doplatku žiadať.

K ďalšiemu prelomu prišlo 5. apríla 2021, kedy SEPS v spolupráci s maďarským prevádzkovateľom elektrizačnej prenosovej sústavy MAVIR ZRt. spustili do prevádzky nové cezhraničné vedenia s veľmi vysokým napätím. Generálny riaditeľ SEPS pri spustení nových vedení zdôraznil možnosť pripájania nových OZE do elektrizačnej sústavy (SEPS, 2021a). Prevádzkovateľ prenosovej sústavy, troch RDS a MH SR následne oznámili uvoľnenie tzv. stop stavu pre pripájanie nových zdrojov do elektrizačnej sústavy a zvyšovanie inštalovaného výkonu už existujúcich zdrojov. Podľa spoločného stanoviska prišlo z dôvodu *„potreby zamedzenia nekontrolovaného pripájania fotovoltaických a veterných zdrojov ako aj zachovania dostatočnej úrovne priepustnosti elektrizačnej sústavy“* k uvoľneniu celkovo iba 407 MW z celkových nových voľných kapacít inštalovaného výkonu na úrovni 1.837 MW pre uvedené typy zdrojov (SEPS, 2021a; SEPS, 2021b). K ďalšiemu navýšeniu disponibilných kapacít pristúpila SEPS k 1. júnu 2022, kedy prišlo k posunutiu stropu pre fotovoltaické a veterné

elektrárne o kapacitu 170 MW na celkovú a do týchto chvíľ konečnú úroveň 577 MW (SEPS, 2022a). K 17. októbru 2022 bolo z celkovej voľnej kapacity pre fotovoltaické a veterné elektrárne k dispozícii už iba 8 MW (SEPS, 2022b). Spomínané limity podľa zverejnených technických podmienok prístupu a pripojenia, pravidlá prenosovej sústavy vydaných SEPS (2022c) budú spravidla každoročne aktualizované a to vždy k 30. júnu. Ako dodávajú Ondrejka a Puková (2021), už uvedené obmedzenia každoročne stanovované MH SR zostávajú naďalej platné, avšak už len pre tých investorov do OZE, ktorí chcú čerpať podporu v súlade so zákonom č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie.

V prípade aktuálneho spôsobu vydávania potvrdení o rezervovanej kapacite pre nové zdroje nad 10 kW inštalovanej kapacity narážajú investori na problém ich obmedzenej časovej platnosti, čo vzhľadom na iné bariéry súvisiace najmä s povoľovacími procesmi vedie k vyššej miere neistoty a teda v konečnom dôsledku aj vyššej finančnej nákladovosti uvedených typov projektov (Tóthová, 2022). Súčasný spôsob pridelenia nových kapacít distribučným sústavám je podľa investorov tiež

netransparentný, čoho dôsledkom je nízka úroveň predvídateľnosti budúcich rozhodnutí o pridelovaní nových voľných kapacít a z toho vyplývajúce zvýšené investičné riziko pri príprave projektov (Lacko, 2022a; Tomašovič, 2022). Ďalším problémom, ako pripomínajú Lacko (2022a), Lacko (2022b), Tomčík (2022) a Tomašovič (2022), sú žiadosti investorov o rezervovanie kapacity „pre istotu“ aj v prípade, že nebude nimi plne využitá, čo vedie k zaplňaniu voľných kapacít pre iné, potenciálne sľubnejšie projekty. Podľa názoru niektorých expertov tzv. stop stav neustále pretrváva, avšak tentokrát v podobe obmedzenia (a skorého naplnenia) celkovej novej voľnej kapacity a to v súlade so spomínanými limitmi stanovenými SEPS. Navyše, žiadosti o rezervovanie kapacity nemožno podávať u niektorých prevádzkovateľov elektronickou formou. Lacko (2022b) vzhľadom na predpokladané technické možnosti elektrizačnej sústavy a ciele stanovené v NECP hovorí o potrebe viac ambiciózne nastavených limitov pre OZE.

Predmetná bariéra sa stala hlavným dôvodom takmer úplného zastavenia rozvoja nových OZE vyrábajúcich elektrickú energiu na Slovensku. Uvedené konštatovanie

dokladuje podiel OZE na celkovej hrubej spotrebe elektrickej energie, ktorý v období rokov 2014-18 stagnoval na úrovni približne 22-23 %, ako aj stabilná celková inštalovaná kapacita týchto zdrojov. V prípade podielu OZE na celkovej spotrebe energie na Slovensku prišlo dokonca v období rokov 2015-16 a 2016-17 k poklesu o 0,9, resp. 0,5 percentuálneho bodu (Eurostat, 2022).

Povinnosť hradiť poplatok za prístup do distribučnej sústavy (tzv. G-komponent)

Poplatok za prístup do sústavy (tzv. G-komponent) bol zavedený vyhláškou ÚRSO č. 221/2013 Z. z. ustanovujúcou cenovú reguláciu v elektroenergetike v júli 2013. Od januára 2014 boli novo zavedenú platbu povinní hradiť všetci výrobcovia elektrickej energie na Slovensku. Výnimku tvorili iba malé vodné elektrárne s maximálnou inštalovanou kapacitou do 5 MW a malé zdroje do 10 kW (podľa § 2 ods. 3 písm. k) zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie), ktorých vlastníci nepodnikajú v energetike (§ 4 zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike). Výška poplatku sa pôvodne pohybovala na úrovni približne 17-21.000 eur ročne za MW inštalovanú

vanej kapacity. Výrobcovia zelenej elektrickej energie kritizovali regulátora za jeho zavedenie na základe podzákonného právneho predpisu (Sadloňová a Tóthová, 2017).

Prelomovým sa stalo rozhodnutie Ústavného súdu SR z júla 2016, ktoré označilo napadnuté ustanovenie § 26 ods. 23 uvedenej vyhlášky za nesúladne s Ústavou SR. Ústavný súd SR rozhodol, že je protiústavné a zrušil časť vyhlášky ÚRSO, ktorá ako podzákonný právny predpis ukladala výrobcom elektriny povinnosť hradiť platbu za prístup do RDS aj v prípadoch, ak nemajú s jej prevádzkovateľom uzavretú zmluvu o prístupe (ÚS SR, 2016). Prevádzkovatelia RDS však aj po uvedenom rozhodnutí Ústavného súdu SR naďalej vyrubovali tzv. G-komponent. Stav sa začal postupne meniť až po rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. septembra 2018 v tzv. kauze G-komponent, kedy súd potvrdil predchádzajúce dve rozhodnutia Okresného súdu Žilina, ktoré reflektovali nález Ústavného súdu (Vedej, 2018). Ako uvádzajú Poláček a Siskovič (2019), do tejto situácie zásadným spôsobom vstúpila veľká novela energetickej legislatívy, ktorá s účinnosťou od 1. januára 2019 implementuje viacero zmien vo veci tzv. G-kom-

ponentu. Podstatnou úpravou sa stalo zavedenie novej povinnosti pre všetkých výrobcov elektrickej energie v oblasti uzatvorenia zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcií elektrickej energie s distribučnou spoločnosťou (§ 27 ods. 2 písm. b) zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike). Nová zákonná úprava rozdelila obdobie uplatňovania tzv. G-komponentu na časť pred jej vstupom do účinnosti, t. j. do 31.12.2018, kedy bol poplatok protiprávny a výrobcovia sú naďalej oprávnení požadovať jeho vrátenie, a na obdobie od 1.1.2019, v ktorom zákonodarcovia novelou energetickej legislatívy de facto tzv. G-komponent opätovne zaviedli.

Positívny vývoj v problematike tzv. G-komponentu zaznamenali zástupcovia sektora OZE až vydáním vyhlášky ÚRSO č. 477/2021 Z. z., ktorá s účinnosťou od 15. decembra 2021 novelizovala doterajšie znenie vyhlášky č. 18/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike (Lacko, 2022a; Tomašovič, 2022). Novela zavádza novú úroveň platby za prístup do distribučnej sústavy výrobcom elektrickej energie vo výške 15 % (namiesto 10 % pôvodne navrhovaných ÚRSO) hodnoty maximálnej rezervovanej kapacity

(MRK), ide teda o pokles o 50 % v porovnaní s pôvodným nastavením tzv. G-komponentu na úrovni dovtedajších 30 % (Energoklub, 2021).

Poplatok za prístup do sústavy je napriek uvedenej zmene hodnotený investormi ako pretrvávajúca bariéra a to najmä v rovine tzv. nákladových signálov, ako aj v otázke samotnej výšky poplatku (a transparentnosti jeho výpočtu), ktorá znevýhodňuje tuzemských výrobcov zelenej energie na vnútornom trhu EÚ s elektrickou energiou (Lacko, 2022a; Tomašovič, 2022). Ako dodáva Lacko (2022b), možnosť nastavenia akceptovateľnej ekonomiky projektov (vo veternej energetike), ktorú tzv. G-komponent neustále zhoršuje, predstavuje nevyhnutnú podmienku záujmu (zahraničných) investorov o realizáciu projektov OZE na Slovensku.⁷

C. Administratívne bariéry

Nepredvídateľnosť procesu EIA pri projektoch výstavby veterných elektrární

Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v komplexnej podobe upravuje proces EIA na území Slovenskej republiky. MŽP SR vydalo dňa 21. apríla 2010 smernicu č. 3/2010 – 4.1., ktorou sa ustanovujú štandardy a limity pre umiestňovanie veterných elektrární a veterných parkov na území Slovenskej republiky. Jej cieľom je slúžiť orgánom životného prostredia na jednotlivých úrovniach (pre ktoré je znenie smernice zároveň záväzná), ako aj investorom k vyhľadávaniu vhodných lokalít pred a v procese hodnotenia EIA v prípade projektov veterných elektrární. Zároveň MŽP SR (2010) uvádza, že „v budúcnosti bude potrebné tento materiál dopĺňať na základe praktických skúseností v podmienkach SR tak, aby na jednej strane podporoval rozvoj veternej energie v SR v súlade so zámermi vlády SR a na druhej strane chránil životné prostredie“. Smerni-

⁷

Kauza tzv. G-komponentu spred obdobia roka 2019, v ktorom bol uvedená platba podľa nálezů Ústavného súdu SR protiústavná, sa opätovne otvorila rozhodnutím III. senátu Ústavného súdu SR, ktorý začiatkom roka 2022 vydal rozhodnutie zrušujúce rozsudok Krajského súdu v Žiline, ktorý prikázal prevádzkovateľovi RDS vrátiť výrobcom tzv. G-komponent. Konanie na Krajskom súde v Žiline v predmetnej veci pokračuje (Karaba, 2022).

ca rozdeľuje územie Slovenskej republiky s preukázateľne vhodným technickým potenciálom z hľadiska environmentálnych a iným právom chránených záujmov a obmedzení na územia vhodné, podmienené vhodné a nevhodné pre výstavbu veternej elektrárne a veterného parku.

Podľa expertov v oblasti veternej energetiky je smernica nedostatočná a zastaraná a v niektorých prípadoch dokonca škodlivá. Podľa Šuru (2022) poskytuje uvedený dokument z dielne MŽP SR veľmi veľký priestor na subjektívne rozhodovanie. Aj v prípade území patriacich do kategórie vhodných, ako ich definuje spomínaná smernica MŽP SR, nie je možné očakávať predvídateľný proces EIA z pohľadu požiadaviek dotknutých orgánov ochrany životného prostredia z dôvodu absentujúcich metodologických usmernení, resp. chýbajúcich štandardov hodnotenia (Lacko, 2022a; Lacko, 2022b; Tomašovič, 2022; Tóthová, 2022). Uvedené vedie k stavu, kedy je spravidla hodnotenie v prípade relatívne porovnateľne veľkých projektov veterných parkov a relatívne porovnateľných charakterov území zásadne odlišné, čo je častým dôsledkom vysokej miery voľnosti

v rozhodovaní zodpovedných orgánov. Navyše, častou prekážkou, na ktorú investori narážajú, je požiadavka na vykonanie ornitologických štúdií. Podľa informácií od investorov je z uvedeného dôvodu častým predmetom posudzovania projektových zámerov výstavby veterných elektrární a to aj v prípadoch, ak sa ich navrhované priestorové umiestnenie nachádza za hranicou vymedzenou chráneným vtáčim územím (CHVÚ).⁸ Doba trvania štúdií sa v období posledných rokov dokonca zdvojnásobila z jedného na dva roky, čo potenciálny rozvoj veternej energetiky na Slovensku opätovne spomalilo (Lacko, 2022a; Lacko, 2022b; Tomašovič, 2022; Tóthová, 2022). Kočvara (2022) v uvedenej súvislosti zdôrazňuje zastaranosť smernice MŽP SR, čo sa prejavuje aj čoraz častejšími požiadavkami majúcimi charakter aplikovaného výskumu, ktorý podľa jeho slov nepatrí do posudzovania EIA, ale skôr na akademickú pôdu alebo výskumné ústavy.

Ako uvádza v spomínanej súvislosti Štibráný (2020), je ťažké odhadnúť čas potrebný na povinné posúdenie veternej elektrárne v rámci procesu EIA. V súčasnom znení § 30 zákona č. 24/2006 Z. z.

⁸

V uvedenej súvislosti je potrebné uviesť, že spolu 41 CHVÚ (stav k 31.12.2018) zaberá viac ako 26 % z celkovej rozlohy Slovenskej republiky (ŠOP SR, 2018).

o posudzovaní vplyvov na životné prostredie pojednávajúcom o rozsahu hodnotenia navrhovanej činnosti (t. j. projektu výstavby veternej elektrárne) a časovom harmonograme zákonodarca neustanovil lehotu na predloženie návrhu rozsahu hodnotenia navrhovanej činnosti. V prípade niektorých projektov výstavby veterných elektrární môže teda iba samotné stanovenie rozsahu hodnotenia MŽP SR prekročiť dobu šiestich kalendárnych mesiacov (Lacko, 2022a). Absentujúca zákonná lehota spomaľuje proces EIA, ako aj ďalšie nadväzujúce povoľovacie procesy a vedie vzhľadom na súvisiace časové a finančné náklady k vyššej miere investičnej neistoty.

Ani najnovšia iniciatíva Európskej komisie (2022a) v rámci plánu *REPowerEU*, ktorá pojednáva o definovaní tzv. *go-to areas* v rámci území členských štátov, ktoré by mali slúžiť ako vopred určené oblasti s nižšími environmentálnymi rizikami, v ktorých je rozvoj OZE urýchlený skrátenými a zjednodušenými povoľovacími postupmi, nebola MŽP SR zatiaľ reflektovaná (Európska komisia, 2022b). V súčasnosti teda investori v prípade procesu EIA vstupujú do značnej časovej a nákladovej neistoty, čo mnohých z nich už vo fáze projek-

toových zámerov priamo odrádza od vstupu do implementačnej fázy projektov (Lacko, 2022a; Lacko, 2022b; Tomašovič, 2022; Tóthová, 2022). Najbližšou príležitosťou na legislatívnu zmenu je nadchádzajúci nový zákon EIA, resp. veľká novelizácia súčasného zákona z dielne MŽP SR. Hoci je posledný návrh avizovaný už od roku 2019 a v januári roka 2021 oznámil rezort MŽP SR, že je pripravený, nevstúpil do týchto chvíľ do legislatívneho procesu (Potočár, 2022; Šramková a Letko, 2022; Tóthová, 2022; Lacko, 2022b). V prípade spomínanej smernice MŽP SR neboli dodnes oficiálne predstavené žiadne iniciatívy smerujúce k jej novej aktualizácii.

Predlžovanie povoľovacích procesov tzv. šikanóznym výkonom práva

Súčasný znenie zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie umožňuje prakticky komukoľvek (definované ako dotknutá verejnosť) vstúpiť do procesu EIA. Uvedené nastavenie zákona podľa expertov umožňuje najmä jednému subjektu – Združeniu domových samospráv (ZDS) – vstupovať do konaní EIA o rôznych investičných zámeroch na

celom území Slovenskej republiky, projekty výstavby veterných elektrární nevynímajúc (Lacko, 2022a; Lacko, 2022b; Tomašovič, 2022; Tóthová, 2022). Na prvý pohľad sa javí, že uvedený subjekt nemá v prebiehajúcich konaniach oprávnený záujem, predkladá v nich často nelogické návrhy a pripomienkuje projekty aj z iných dôvodov ako je výhradná snaha o vyšší stupeň ochrany životného prostredia (Sladkovská, 2017). Podľa informácií z MH SR vstúpilo ZDS do viac ako dvoch stovák správnych konaní vedených v rokoch 2019-20 (Vašuta, 2021). Od uvedených praktík pritom združenie neustúpilo ani po podaní trestného oznámenia vtedajšieho ministra hospodárstva v januári 2021 (Potočár, 2021).

Podľa Rajničovej (2020) je predseďa ZDS známy najmä tým, že napáda investičné zámery a spomaľuje tak povoľovacie procesy. Uvedené konanie vedie k vyššej časovej náročnosti povoľovacích konaní, čo sa následne premieta do vyššej nákladovosti pre investorov. Toto konštatovanie platí dokonca aj v prípade, ak je združenie z konania vylúčené. V takom prípade sa združenie proti rozhodnutiu spravidla odvolá, čo vedie k ďalšiemu predlžovaniu procesov. Ako uvádza v tejto súvislosti Tóthová (2022), úrady

často zohľadňujú aj tie pripomienky verejnosti, ktoré boli podané po stanovenej lehote, čo taktiež vedie k spomaľovaniu povoľovacích procesov. Je potrebné pripomenúť, že osoba nadobúda vstupom do procesu postavenie účastníka konania a následne aj, ako uvádza všeobecná metodická príručka o EIA (MŽP, 2017), postavenie účastníka v povoľovacom konaní k navrhovanej činnosti alebo zmene, t. j. vrátane príslušných ustanovení stavebnej legislatívy a teda až po kolaudáciu samotnej stavby (Lacko, 2022b).

V júni 2022 schválila NR SR v prvom čítaní návrh zákona skupiny poslancov NR SR, ktorého cieľom je, ako uvádza dôvodová správa k návrhu, „zabrániť obštrukciám šikanozného charakteru zo strany jednotlivcov spomedzi tzv. verejnosti“ a „vytvoriť predpoklady, aby právo verejnosti vyjadrovať sa k správe vecí verejných bolo v rovnováhe s právom vlastníkov nehnuteľností na získanie jednotlivých rozhodnutí v reálnom čase“. V rámci uvedeného návrhu zákona sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, vrátane zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. V októbri 2022 legislatívny proces k návrhu zákona neustále prebieha (NR SR, 2022c).

Nevyhnutnosť splnenia podmienky charakteru tzv. výrobného územia v územnoplánovacej dokumentácii

Pri umiestňovaní projektov OZE v krajine je potrebné zabezpečenie súladu s platnou stavebnou legislatívou. Pre projekty veterných elektrární, ktoré sú podľa § 43 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku stavbou (energetického zariadenia), to znamená zosúladenie ich umiestnenia s uplatniteľnou územnoplánovacou dokumentáciou. Pokiaľ ide o charakter funkčného využitia územia v rámci uvedeného typu dokumentácie, v prípade projektov veterných elektrární ide o tzv. výrobné územie. Z uvedeného vyplýva, že ak obec nezadefinuje predmetnú oblasť ako územie určené pre výrobu, nie je možné bez zmeny alebo doplnenia platného územného plánu v danej lokalite realizovať projekt veternej elektrárne (Németh, 2010; Lacko, 2022b). Vzhľadom na aktuálne účinné znenie § 31 ods. 2 stavebného zákona č. 50/1976 Zb. ide o konania trvajúce roky a skúsenosti investorov v oblasti veternej energetiky nie sú iné. Investori zároveň hodnotia spomínanú požiadavku tzv. výrobného územia ako neprimeranú z

dôvodu zachovania obdobného funkčného využitia dominantnej väčšiny pôvodného územia aj po implementovaní projektu veternej elektrárne (Lacko, 2022a). Vo všeobecnosti tiež platí, že obce veterno-energetický potenciál svojho územia do týchto chvíľ nevyhodnocovali a uvedené teda spravidla nie je reflektované ani v ich územnoplánovacej dokumentácii (Lacko, 2022b). Situáciu nezlepšuje ani subjektívne vnímanie projektov veterných elektrární zo strany úradníkov pôsobiacich na lokálnej úrovni, ktoré sa spravidla neriaďujú najaktuálnejšími poznatkami o dopadoch tohto typu zelených investícií (Lacko, 2022a).

D. Technické bariéry

Vysoká nákladovosť a netransparentnosť poplatku za pripojenie do siete

Zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie definuje v § 5 práva a povinnosti prevádzkovateľa sústavy. Uvedený zákon ustanovuje povinnosť prevádzkovateľa distribučnej sústavy pripojiť zariadenia výrobcu elektriny do distribučnej sústavy v prípade zachovania podmienok a po úhrade ceny za pripojenie, resp.

povinnosť na požiadanie výrobcu elektriny sústavu rozšíriť. Znášanie nákladov určuje zákonodarca v ods. 5, kde uvádza, že „*náklady na pripojenie podľa odseku 2 a náklady na rozšírenie distribučnej sústavy podľa odseku 3 znáša výrobca elektriny a prevádzkovateľ distribučnej sústavy*“.

Takmer polovica respondentov v dotazníkovom zisťovaní označila platbu za pripojenie do sústavy ako jednu zo zásadných bariér rozvoja OZE poukazujúc najmä na jej neúmernú výšku podmienenú spôsobom jej výpočtu, ako aj na načasovanie jej úhrady, ktoré obe zásadným spôsobom ovplyvňujú ekonomiku projektov (SAPI, 2022). Zákonodarca totiž neustanovil maximálnu výšku poplatku za pripojenie zo strany výrobcu a podľa investorov jej výška nereflektuje skutočne vzniknuté náklady a vychádza z metódy tzv. poštovej známky. Zároveň spomínaný termín načasovania úhrady nákladov súvisiacich s pripojením predchádza skutočnému vzniku nákladov prevádzkovateľmi distribučných sústav. Častým problémom v tejto súvislosti je aj určenie technického miesta pripojenia pre nové projekty, ktoré sa okrem nízkej miery transparentnosti jeho stanovenia zo strany distribučných spoloč-

ností vyznačuje aj návrhom takých bodov pripojenia, ktoré sú od miesta fyzickej realizácie projektov vzdialené aj desiatky kilometrov.

Spomínané požiadavky vyplývajú z článku 18 ods. 1 nariadenia EÚ 2019/943 o vnútornom trhu s elektrinou, ktorý požaduje nastavenie poplatkov za pripojenie do sústavy ako nákladovo orientovaných, transparentných a odzrkadľujúcich skutočne vzniknuté náklady. Smernica EÚ 2019/944 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou obdobne uvádza, že „*prevádzkovatelia distribučných sústav musia nákladovo efektívne integrovať novú výrobu elektriny, najmä zariadenia vyrábajúce elektrinu z obnoviteľných zdrojov*“, čo je rovnako podľa názoru respondentov v rozpore so súčasným nastavením legislatívneho prostredia v SR.

E. Ostatné bariéry

Negatívne vnímanie a postoje verejnosti k veternej energii

K projektom výstavby veterných elektrární je na Slovensku neustále pristupované s nedôverou a obavami. Napriek tomu, že až 89 % dopytovaných občanov Slovenska v

roku 2019 považovalo potrebu stanovenia ambicióznejších cieľov v oblasti využívania OZE, vrátane vetranej a slnečnej energie, do roku 2030 za „veľmi dôležitú“ alebo „dôležitú“, relevantnou bariérou najmä pre oblasť rozvoja vetranej energetiky, je podľa názoru expertov (v porovnaní so strešnou fotovoltikou alebo tepelnými čerpadlami) neustále silne prítomný (emocionálny) odpor obyvateľstva (EU, 2019; SAPI, 2022). Ten je často spojený s neodôvodnenými domnienkami obyvateľov obcí o ich možných negatívnych dopadoch na zdravie spôsobených predovšetkým zvýšenou hlučnosťou, svetelnými odleskami a inými súvisiacimi (nepodstatnými) obavami. V uvedenej súvislosti je frekvenciou uvádzaný aj negatívny dopad vetrných elektrární na krajinný ráz (Lacko, 2022a; Lacko, 2022b; SAPI, 2022). K obdobným zisteniam dospel aj IEP (2022), ktorý okrem potreby udržania spoľahlivosti elektrizačnej sústavy SR odkazuje predovšetkým na nepriazeň verejnosti limitujúcej rozvoj potenciálu vetranej energie na Slovensku. V tejto súvislosti uvádza najmä obavy o drastické zásahy do fyzického

životného prostredia a možné zásadne znehodnotenie krajiny.

Spomínané faktory, ktoré sa spravidla neradia najaktuálnejšími poznatkami o dopade tohto typu zelených investícií a sú na Slovensku spojené aj s absentujúcimi skúsenosťami s veternou energetikou ako takou, vedú k frekvenciou odporu obyvateľstva k výstavbe vetrných elektrární v blízkosti ich obydli (tzv. NIMBY syndróm).⁹ To spravidla vyúsťuje v spomaľovanie povoľovacích procesov (vedených podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, resp. stavebného zákona) alebo v úplné odstúpenie od projektových zámerov výstavby vetrných elektrární investormi (Lacko, 2022a; Lacko, 2022b; SAPI, 2022).

Neuspokojivý stav majetko-vo-právneho vysporiadania pôdy

Investori v oblasti vetranej energetiky čelia prvým problémom už v úvodnej časti svojich investičných projektov – identifikovaní vhodnej lokality z pohľadu možnosti nadobudnutia pôdy. Pre pozemkové vlastníctvo na území Slovenskej

⁹

Veterné elektrárne musia spĺňať podmienky vyhovujúcich hygienických noriem, ktoré stanovujú maximálne hodnoty hluku, infrazvuku, vibrácií, optického žiarenia a elektromagnetického žiarenia tohto typu energetických zariadení. Uvedené požiadavky vyplývajú z vyhlášok Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 549/2007 Z. z., č. 539/2007 Z. z. a č. 534/2007 Z. z.

republiky je typická rozdrobenosť a to vo forme relatívne vysokého počtu parciel s menšou výmerou alebo vlastníckych práv k nim. Ako uvádza Halama (2022), vykupovanie spoluvlastníckych podielov je náročné z dôvodu potreby vyjednávania s každým spoluvlastníkom predmetnej parcely. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR, 2018) samo priznáva časté nejasnosti v oblasti vlastníckych a užívateľských vzťahov. Výnimkou nie je ani otázka tzv. neidentifikovaných vlastníkov, prípadne vlastníctvo pôdy už nežijúcimi osobami.

Z vyššie uvedených dôvodov je podľa Lacka (2022b) v prípade projektov veterných elektrární výzvou pôdu vôbec nadobudnúť, prípadne vystupovať vo vzťahu k predmetným parcelám v postavení nájomníka. Neuspokojivý stav majetkovo-právneho vysporiadania pozemkov v minulosti viedol k ustúpeniu od viacerých projektov výstavby veterných elektrární (Lacko, 2022b). Ako problémové sa javí aj postavenie SPF (2022), ktorý ako neštátna nezisková organizácia spravuje poľnohospodárske pozemky vo vlastníctve štátu a nakladá s pozemkami, ktorých vlastník nie je známy. Postupy v prípade záujmu o prenájom ale-

bo kúpu pôdy vlastnenej SPF sú však podľa Tóthovej (2022) veľmi nepredvídateľné a aj mimoriadne časovo náročné a pre investorov v konečnom dôsledku aj finančne nákladné. Uvedené konania trvajú spravidla najmenej rok a to aj v prípade pozemkov s relatívne menšou rozlohou (Kamenický, 2022).

Podľa informácií MPRV SR z roku 2018 bolo na Slovensku 8,4 miliónov vlastníckych parciel, 4,4 milióna evidovaných vlastníkov pozemkov a 100,7 milióna spoluvlastníckych vzťahov. Priemerný počet spoluvlastníkov na 1 parcelu tak predstavoval 11,93 a jeden vlastník v priemer vlastnil 22,74 parciel (MPRV SR, 2018). V auguste 2019 schválila vláda SR návrh opatrení na realizáciu pozemkových úprav. Uvedený proces mal podľa prvých informácií prebiehať 30 rokov a štát očakával náklady na úrovni 30 miliónov eur ročne s cieľom každoročného spustenia pozemkových úprav v 120 katastrálnych územiach (MPRV SR, 2019). Hoci sa pôvodne spustenie procesu plánovalo v roku 2020, neboli doteraz podľa Kamenického (2022) dokončené žiadne komplexné pozemkové úpravy. Následne, po schválení návrhu zákona v NR SR rozširujúceho dôvody vykonania pozemkových úprav koncom júna

2022, schválila vláda SR v júli 2022 zoznam 240 katastrálnych území (z toho 120 pôvodne na rok 2021) určených na pozemkové úpravy v roku 2022 (NR SR, 2022a; ÚV SR, 2022). Ako v tejto súvislosti pripomína Denník N (2022), problémom pomalého tempa scelovania pozemkov zostáva doteraz nevyriešená otázka finančného krytia týchto úprav.

Nepriaznivé podmienky podpory pre veterné elektrárne v aukciách

Dňa 12. mája 2022 vyhlásilo MH SR prvú akciu vo forme priamej investičnej podpory na výstavbu nových zdrojov obnoviteľnej elektrickej energie zo prostriedkov Plánu obnovy a odolnosti SR. Podľa MH SR technologicky neutrálna výzva, pri ktorej je kľúčovým kritériom pridelovania zdrojov nákladová efektívnosť výroby elektrickej energie ohraničená sumou 27 eur na MWh, podporuje inštalácie nových OZE s kapacitou 500 kW až 50 MW. Termín uzavretia výzvy bol stanovený na 12. júla 2022 (MH SR, 2022b; MH SR, 2022c).

Zavedenie rovnakých podmienok pre všetky výrobné zdroje však podľa investorov, prirodzene, viaceré finančne a časovo náklad-

nejšie zdroje energie znevýhodňuje (napr. veterné elektrárne) a nepriamo preferuje predovšetkým konkurencieschopnejšie zdroje s nižšou administratívnou náročnosťou ich realizácie, ako napríklad fotovoltaické inštalácie umiestnené na strechách budov (SAPI, 2022). Ďalším problémom je potreba ukončiť proces EIA v lehote 12 až 22 mesiacov od termínu nadobudnutia účinnosti zmluvy o podpore, čo nie je napríklad v prípade projektov veternej energetiky prakticky realizovateľné (Mašek, 2022). Problematickou je aj požiadavka na nadobudnutie právoplatnosti kolaudačného rozhodnutia alebo úspešného vykonania funkčnej skúšky pripojenia zariadenia do sústavy najneskôr do 31. marca 2026, čo môže byť, a to najmä v prípade projektov veterných (alebo geotermálnych) elektrární vzhľadom na súčasné legislatívne nastavenie nedostatočné a pre investorov v konečnom dôsledku veľmi rizikové (MH SR, 2022c).

Národné politické odporúčania

V nadväznosti na bariéry, ktoré sme bližšie popísali v predchádzajúcej kapitole, predstavujeme v tejto časti konkrétne národné politické odporúčania na ich zmiernenie, resp. úplné prekonanie.

V tabuľke č. 2 nižšie prehľadným spôsobom zhŕňame vybrané bariéry rozvoja veternej energetiky na Slovensku. Obsahom tabuľky sú tie z nich, ktoré identifikovali experti v roku 2022 ako prekážky ďalšieho rozvoja OZE vyrábajúcich elektrickú energiu z vetra. Na základe primárneho výskumu realizovaného pre účely tejto štúdie sme bariéry zoradili podľa stupňa ich sily v zostupnom poradí (inými slovami, bariéra s p. č. 1 je kritickejšia ako bariéra s p. č. 2, atď.).

Zároveň, v nadväznosti na existujúce bariéry sme na základe se-

kundárneho výskumu, ako aj informácií získaných z dotazníkového prieskumu cieleného na odborníkov v oblasti (veternej) energetiky, expertných pološtruktúrovaných rozhovorov a interného know-how Slovenskej asociácie fotovoltaického priemyslu a OZE (SAPI), pripravili sériu odporúčaní na ich zmiernenie, resp. úplné prekonanie cielené na zodpovedné národné inštitúcie s rozhodovacou právomocou (tzv. *decision-makerov*).

Navrhované odporúčania („de-satoro pre naštartovanie rozvoja veternej energetiky“), ktoré sa „ťahnu“ naprieč rezortmi, je potrebné vnímať ako východiskový rámec pre nadchádzajúce odborné diskusie o špecifickej podobe ich implementácie.¹⁰

10

Súčasťou projektu, v rámci ktorého je táto štúdia realizovaná, sú pracovné stretnutia s tzv. *decision-makermi*, ktorým budú komunikované jej výsledky, vrátane navrhovaných odporúčaní s cieľom zásadného urýchlenia tempa rastu celkovej výroby elektrickej energie z vetra na Slovensku.

Tabuľka č. 2: Odporúčania na prekonanie vybraných bariér rozvoja veternej energetiky v SR

| Bariéra | Odporúčanie | Adresát |
|---|--|---|
| <p>Nepredvídateľnosť procesu EIA pri projektoch výstavby veterných elektrární</p> | <p>✓ revidovanie smernice (MŽP SR) z 21. apríla 2010 č. 3/2010 – 4.1., ktorou sa ustanovujú štandardy a limity pre umiestňovanie veterných elektrární a veterných parkov na území Slovenskej republiky a to vo vzťahu k zjednoteniu rozsahu a použitej metodológie (štandardov) hodnotenia projektov výstavby veterných elektrární</p> | <p>Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR)</p> <p>Úrad vlády Slovenskej republiky (ÚV SR)</p> |
| | <p>✓ ustanovenie lehoty na vydanie rozhodnutia o rozsahu hodnotenia činnosti v § 30 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie</p> | |
| | <p>✓ zadefinovanie tzv. go-to areas na území SR (napr. v samostatnom (nadrezortnom) vládnom dokumente) ako vopred určených oblastí s nižšími environmentálnymi rizikami, v ktorých je rozvoj OZE urýchlený skrátenými a zjednodušenými povoľovacími postupmi, vrátane procesu EIA (v súlade s plánom Európskej komisie REPowerEU)</p> | <p>Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR)</p> |
| <p>Povinné hodnotenie (tzv. plná EIA) pre každý projekt veternej elektrárne</p> | <p>✓ zvýšenie súčasných prahových hodnôt z „bez limitu“ pre zisťovacie konanie (napr. horná úvrať motora viac ako 50 m alebo celkový inštalovaný výkon viac ako 0,5 MW) a povinné hodnotenie (napr. 15 MW alebo od počtu veterných elektrární 3 ks) pre zariadenia na využívanie vetra na výrobu energie (veterné elektrárne) v prílohe č. 8 (2. energetický priemysel, pol. číslo 3.) zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie</p> | <p>Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR)</p> |

**Negatívne vnímanie
a postoj verejnosti
k veternej energii**

✓ aplikovanie
informačných nástrojov
verejnej politiky
(napr. kampani) so zacielením
na širokú verejnosť
v oblasti šírenia povedomia
o prínosoch veternej
energetiky a odstránení
tzv. mýtov a to v súlade
s najaktuálnejšími vedeckými
poznatkami, ako aj
osvedčenými postupmi
(tzv. best practices)

**Ministerstvo
hospodárstva
Slovenskej republiky
(MH SR)**

**Moratórium
na pripájanie
nových zdrojov
(tzv. stop stav)**

✓ ustanovenie
povinnosti poskytovania
informácií prevádzkovateľmi
RDS prostredníctvom
pravidelne aktualizovanej
interaktívnej webovej
platformy, ktorá
transparentným spôsobom
zhŕňa informácie o voľných
a rezervovaných kapacitách,
vrátane konkrétnych území
(napr. kataster alebo uzlová
oblasť, príp. vo forme online
mapy), použitej technológie
výroby elektrickej energie,
subjektov, ako aj termínov
pridelenia kapacít
s platnosťou, ku ktorým
sa žiadosti vzťahujú

**Ministerstvo
hospodárstva
Slovenskej republiky
(MH SR)**

✓ prístupnenie plne
elektronického zasielania
žiadostí o pridelenie
voľnej kapacity záujemcom
o výstavbu nových zdrojov

**Nevyhnutnosť
splnenia podmienky
charakteru tzv.
výrobného územia
v územnoplánovacej
dokumentácii**

✓ transponovanie
čl. 15 ods. 4 smernice
2018/2001 o podpore
využívania OZE o začlenení
vhodných opatrení
na zvyšovanie podielu OZE
priamo do zákona č. 50/1976
Zb. o územnom plánovaní
a stavebnom poriadku
(t. j. v zmysle uvedenej
smernice do svojich
stavebných predpisov
a poriadkov; obdobne
aplikované na novo prijatú
a zatiaľ neúčinnú legislatívu)
(napr. zriadenie interaktívnej
elektronickej mapy
poskytujúcej prehľad
o platnej územno-plánovacej
dokumentácii)

**Ministerstvo dopravy
a výstavby
Slovenskej republiky
(MDV SR)**

Povinnosť hradiť poplatok za prístup do distribučnej sústavy (tzv. G-komponent)

✓ odstránenie zákonnej povinnosti platby za prístup do distribučnej sústavy prostredníctvom doplnenia § 4 zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie o nové písm. h), ktoré znie: „bezplatný prístup do distribučnej sústavy.“¹¹

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR)

Vysoká nákladovosť a netransparentnosť poplatku za pripojenie do siete

✓ reflexia skutočnej hodnoty celkových nákladov prevádzkovateľa distribučnej sústavy na prenos a posilnenie siete súvisiacej s pripojením (do napätovej úrovne nad 1 kV) konkrétnej výroby elektrickej energie pri výpočte výšky poplatku žiadateľa

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO)

Administratívna náročnosť získania osvedčenia na výstavbu energetického zariadenia

✓ zníženie stanovenej sadzby 1,000 eur v zmysle reflektovania reálnych nákladov (MH SR) súvisiacich s administratívnym konaním pri vydávaní rozhodnutia o osvedčení na výstavbu energetického zariadenia s inštalovaným výkonom od 0 do 10 MW a za každých ďalších aj začatých 10 MW podľa sadzovníka správnych poplatkov XIV, časť položka 209 písm. b) zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR)

Absentujúca certifikačná schéma pre inštalatérov veterných turbín

✓ doplnenie § 13a ods. 2 zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie o nové písm. e), ktoré znie: „veterné turbíny.“

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR)

**Nezvýhodnenie
projektov veterných
elektrární pri
vynímaní pozemkov**

✓ doplnenie nového písm. e) do § 4 nariadenia vlády č. 58/2013 Z. z. a písm. h) do § 9 ods. 7 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch o oslobodenie od odvodu pre stavby zariadení určených na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov (definovaných § 2 zákonom č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie v spojení s prvým bodom § 2 písm. b) zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike)

**Ministerstvo
pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka
Slovenskej republiky
(MPRV SR)**

Zdroj: *vlastné spracovanie autora*

Záver

Administratívne a povoľovacie postupy zostávajú kardinálnou bariérou naštartovania rozvoja veternej energetiky na Slovensku.¹² V prípade veterných elektrární pritom pojednávame o nízkouhlíkových zdrojoch energie, pri využívaní ktorých nie je potrebné „objavovať už objavené“ a je sa potrebné predovšetkým inšpirovať fungujúcimi príkladmi dobrej praxe z iných členských štátov EÚ. Napríklad v susednom Rakúsku sa vyrobilo v roku 2020 porovnateľné množstvo elektrickej energie z vetra ako každoročne generujú dva bloky atómovej elektrárne Mochovce (Sura, 2022).

Slovensko na ceste k uhlíkovej neutralite do roku 2050 bude musieť podľa výpočtov Prognostického ústavu SAV (2022) zvýšiť svoje ciele v oblasti rozvoja veternej energetiky o približne dodatočných 167 MW v porovnaní so súčasným cieľom stanoveným na rok 2030 v NECP (MH SR, 2019a). Je preto nevyhnutné, aby Slovenská republika zapracovala zvýšenie cieľov rozvoja OZE pri nadchádzajúcej aktualizácii NECP, ktorú ohlásilo MH SR v auguste 2022 a ktorého revidovaná

verzia by mala byť prijatá v priebehu budúceho kalendárneho roka (MH SR, 2022d). V prípade veternej energetiky je vzhľadom na uvedené potrebné uvedený sektorový cieľ stanoviť prinajmenšom na úrovni 667 MW v cieľovom roku 2030, čo by zásadným spôsobom posilnilo diverzifikáciu energetických zdrojov v podobe zvýšenia podielu veternej energie na energetickom mixe. Považujeme pritom za samozrejmé, že aj v prípade veternej energetiky je nevyhnutné realizovať dlhodobé udržateľné projekty, ktoré spĺňajú kritériá technickej, economickej a environmentálnej udržateľnosti a nesú tak so sebou všetky benefity zelenej transformácie. Samostatnou témou sa v uvedenom kontexte stáva požiadavka na dlhodobé plánovanie rozvoja elektrizačnej sústavy, ktorá by mala v kontexte potreby rozvoja obnoviteľných zdrojov reagovať zvyšovaním kapacity a flexibility siete (predovšetkým formou batériových úložísk a technológiou *power-to-gas*).

Napriek konštatovaniám o nedostatočnom energetickom potenciáli vetra na Slovensku, ktorý

12

S neprimeranou dĺžkou povoľovacích procesov sa v prípade projektov vo veternej energetike neborí iba Slovensko, ale aj ďalšie členské štáty (Ember, 2022).

v diskurze o veternej energetike z času na čas zaznieva, identifikovala aktuálna štúdia z dielne Energiewerkstatt (2022) teoretický národný potenciál veternej energie na úrovni 168.000 MW, ktorý sa rozkladá až na 20 % územia Slovenska a to naprieč jednotlivými regiónmi. Potreba identifikácie využiteľného potenciálu bola v kontexte posilnenia energetickej bezpečnosti štátu artikulovaná aj z prostredia Ministerstva dopravy a výstavby (MDV SR) v júni tohto roka odkazujúc na odhady technicky využiteľného potenciálu staré približne dve desaťročia (Sura, 2022). Spomínaná štúdia zadaná SAPI sa tak stala priamou odpoveďou na obdobné požiadavky o preskúmaní aktuálneho potenciálu využitia energie z vetra na Slovensku aj z dielne IEP 2022 a je tiež reakciou na tvrdenia o údajne veľmi nízkom veternom potenciáli od čelných predstaviteľov MŽP SR (Jenčová, 2021).

V kontexte potreby ďalšej akcelerácie nízkouhlíkovej transformácie EÚ, vyplývajúcej predovšetkým zo súčasnej energetickej krízy a nevyhnutnosti posilnenia energetickej bezpečnosti Únie, predstavila EK (2022a) plán *REPowerEU*, ktorý zvyšuje už súčasný hlavný cieľ zo 40 % na 45 % podielu OZE v roku 2030 v rámci balíka *Fit for 55* na

cestě k uhlíkovej neutralite do roku 2050. Práve veterná energetika, ktorej rozvoj nebol na Slovensku do týchto chvíľ započatý, je celosvetovo považovaná za najlacnejší zdroj elektriny a od roku 2019 tvorí aj hlavného výrobcu elektriny z OZE v EÚ-27, nasledovaná vodnou energiou a fotovoltikou (Eurostat, 2022). Uvedené trendy zelenej transformácie na úrovni EÚ v oblasti rastu OZE na celkovej vyrobenej elektrine sú zjavné aj z najnovších údajov poukazujúcich na dynamický rast podielu solárnej a veternej energie na 24 % v porovnaní s 21 % produkovanými v poslednom medziročnom porovnaní za obdobie od marca do septembra 2021/2022 (FAZ, 2022).

Ako sme uviedli v predchádzajúcich častiach štúdie, kľúčový limitujúci prvok v povoľovacom procese projektov výstavby veterných elektrární na Slovensku je predovšetkým EIA. Medzi najzásadnejšie úskalia tohto procesu patrí vysoká administratívna náročnosť z dôvodu potreby povinného posudzovania všetkých projektov veterných elektrární, ako aj nepredvídateľnosť vyplývajúca z absentujúcej jednotnej metodológie (štandardov) hodnotenia projektov. Predovšetkým uvedené faktory vedú k stavu, kedy sú investície do oblasti

veternej energetiky na Slovensku z pohľadu projektových developerov obzvlášť rizikové, sprevádzané veľkou mierou investičnej neistoty. Vzhľadom na prijatú veľkú reformu zákona o podpore OZE a následné (obmedzené) odblokovanie tzv. stop stavu prostredníctvom vyčlenenia voľných kapacít pre veterné a fotovoltaické elektrárne sa záujem investorov po období stagnácie aspoň čiastočne obnovil. Uvedené však nevyhnutne nesúvisí so zjednodušenými administratívnymi a povoľovacími postupmi, ale okrem (čiastočného) odblokovania tzv. stop stavu aj s externými vplyvmi ako napríklad so skracujúcou sa dobou návratnosti kapitálu (ROI) vyplývajúcou predovšetkým z vysokých cien energonosičov.

Rozvoj domáceho trhu so zelenou elektrickou energiou je žiaduci aj v kontexte avizovaných modernizácií vyplývajúcich z dekarbonizačných cieľov EÚ v oblasti tzv. *hard-to-abate* priemyslu postavenom predovšetkým na elektrifikácii (Haluza, 2022a). Príkladom na Slovensku sú okrem zvažovaných udržateľných investícií spoločnosti U. S. Steel Košice aj avizované projekty spoločnosti Duslo, ktorá plánuje realizovať výstavbu veterného parku s výkonom na úrovni 37-43 MW a vyvažovať jeho nerovno-

mernú dodávku vybudovaním bariérového úložiska (Haluza, 2022b). V marci 2022 realizátor prvých a doteraz jediných veterných parkov na Slovensku potvrdil záujem o projekty výstavby ďalších spolu šiestich veterných turbín na Záhorí v katastrálnom území obcí Letničie a Petrova Ves (Peštová, 2022). V polovici októbra 2022 eviduje informačný systém EIA/SEA na Slovensku celkovo 12 projektov návrhov výstavby veterných elektrární a veterných parkov, ktoré boli podané v období posledných dvoch rokov. Všetky z nich sa však aktuálne nachádzajú práve v časovo a finančne náročnom procese EIA v stave zámeru alebo rozsahu hodnotenia (Enviroportal, 2022).

V kontexte oneskoreného plnenia už existujúcich záväzkov, napríklad v podobe transpozície smernice EÚ 2018/2001 o podpore využívania obnoviteľných zdrojov energie (tzv. RED II), sú spomínané ciele bez zásadného zmiernenia bariér rozvoja OZE, a to predovšetkým v oblasti naštartovania rozvoja veternej energetiky, ohrozené. Ako sme uviedli v druhej kapitole, v súčasnosti sú v prevádzke iba dva veterné parky a spolu päť turbín s celkovou inštalovanou kapacitou tesne presahujúcou 3 MW (t. j. približne 0,01 % podiel na cel-

kovej výrobe elektrickej energie v roku 2020), čo robí zo Slovenska premianta v oblasti nevyužívania energie z vetra v EÚ-27 hneď po Malte. Okrem už spomínaných bariér rozvoja sa k súčasnému stavu zásadným spôsobom pričinila aj dlhodobá nízka miera (verbálnej) podpory OZE zo strany vlády SR. Prieskum z októbra 2021 realizovaný agentúrou Focus pre Slovenskú klimatickú iniciatívu (SKI, 2021) pritom odhalil, že až približne 70 % občanov SR trápia problémy spojené so zmenou klímy na Slovensku. Zároveň si podľa prieskumu z júna 2022 z dielne Katedry environmentálnych štúdií Fakulty sociálnych štúdií Masarykovej univerzity v Brne a Inštitútu 2050 až približne tri štvrtiny obyvateľov Slovenska želá, aby sa do ochrany klímy viac ako doteraz aktívne zapojili priemyselné podniky a firmy, vláda, envirorezort, politici, starostovia a primátori (Inštitut2050, 2022). Napriek uvedenému nastaveniu verejnej mienky je však Slovensko neustále v skupine členských štátov EÚ, ktoré dotujú fosílnu energiu viac ako rozvoj OZE (Geist, 2022). Bez osvojenia si agendy udržateľnej transformácie hospodárstva vládou SR, ktorá je v dlhodobom horizonte sprevádzaná tvorbou vysokokvalifikovaných pracovných miest a ktorá je podporená

zásadným zjednodušením administratívnych a povolovacích konaní, ktoré požaduje samotná EK (2019) a pojednávajú o nich aj strategické dokumenty MŽP SR, môže veterná energetika na Slovensku zostať, ako uvádza Štibraný (2022), iba predmetom záujmu skupinky nadšencov.

Veterná energetika so sebou nesie, ako zdôrazňuje Kubica, v oblasti výroby elektrickej energie z OZE spolu s fotovoltikou najväčší potenciál, ktorej rozvoju by sa už nemali klást ďalšie zbytočné prekážky a zároveň by sa malo zastaviť strašenie občanov mýtmami o jej údajných škodlivých vplyvoch (Jenčová, 2021). Rozvoj veternej energetiky na Slovensku má predovšetkým značný technický a ekonomický potenciál. V závere nie je možné opomenúť skutočnosť, že projekty výstavby veterných elektrární, ktorých realizácia môže zásadným spôsobom prispieť k plneniu dekarbonizačných cieľov Slovenska, v súčasnom trhovom prostredí už naďalej nie sú závislé na dotačnej podpore zo strany štátu a k naštartovaniu ich rozvoja je potrebné predovšetkým odstrániť, resp. zásadne zmierniť pretrvávajúce bariéry, čo si kladie za cieľ nami navrhovaný balík zmien v desiatich kľúčových oblastiach rozvoja veternej energetiky na Slovensku.

„Kým sa nezmení optika a prístup kľúčových hráčov k obnoviteľným zdrojom, nemôžeme očakávať, že z ich strany dôjde k odstraňovaniu bariér. Vtedy ale musí zakročiť štát, ktorý vo svojich stratégiách deklaruje ambíciu zvyšovať podiel OZE a musí sa postarať o to, aby aj ostatní aktéri išli rovnakým smerom.“

Ján Karaba, riaditeľ SAPI



Referencie

Rozhovory

Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu a OZE (SAPI), 2022. Online dotazníkový prieskum na tému bariéry rozvoja vetranej energetiky na Slovensku. Termín zberu údajov: 26.05.2022 – 06.06.2022.

Lacko, Ján, 2022a. Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu a OZE. Osobný rozhovor konaný dňa 23.06.2022.

Lacko, Tomáš, 2022b. Green energy slovakia, s.r.o. Osobný rozhovor konaný dňa 24.06.2022.

Tomašovič, Vlastimil, 2022. Slovenské elektrárne, a.s. Telefónický rozhovor konaný dňa 30.06.2022.

Tomčík, Jozef, 2022. Východoslovenská distribučná, a.s. Online rozhovor konaný dňa 23.06.2022.

Tóthová, Annamária, 2022. Eversheds Sutherland, advokátska kancelária, s.r.o. Online rozhovor konaný dňa 22.06.2022.

Legislatíva

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblas-

ti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 (Text s významom pre EHP).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/943 z 5. júna 2019 o vnútornom trhu s elektrinou (prepracované znenie) (Text s významom pre EHP).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (prepracované znenie) (Text s významom pre EHP).

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ (prepracované znenie) (Text s významom pre EHP).

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 58/2013 Z. z. o odvodoch

za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy.

Smernica Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 21. apríla 2010 č. 3/2010 – 4.1., ktorou sa ustanovujú štandardy a limity pre umiestňovanie veterných elektrární a veterných parkov na území Slovenskej republiky.

Vyhláška č. 534/2007 Z. z. Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 16. augusta 2007 o podrobnostiach o požiadavkách na zdroje elektromagnetického žiarenia a na limity expozície obyvateľov elektromagnetickému žiareniu v životnom prostredí.

Vyhláška č. 539/2007 Z. z. Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 16. augusta 2007 o podrobnostiach o limitných hodnotách optického žiarenia a požiadavkách na objektivizáciu optického žiarenia v životnom prostredí.

Vyhláška č. 549/2007 Z. z. Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 16. augusta 2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o

požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí.

Vyhláška č. 221/2013 Z. z. Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 11. júla 2013, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike.

Vyhláška č. 18/2017 Z. z. Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 8. februára 2017, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike.

Vyhláška č. 477/2021 Z. z. Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z 9. decembra 2021, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 18/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 50/1976 Zb. z 27. apríla 1976 o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon).

Zákon č. 145/1995 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky z 22. júna 1995 o správnych poplatkoch.

Zákon č. 326/2005 Z. z. z 23. júna 2005 o lesoch.

Zákon č. 24/2006 Z. z. zo 14. decembra 2005 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 609/2007 Z. z. z 28. novembra 2007 o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a o zmene a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 309/2009 Z. z. z 19. júna 2009 o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 251/2012 Z. z. z 31. júla 2022 o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 309/2018 Z. z. zo 17. októbra 2018, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 256/2022 Z. z. z 22. júna 2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o ener-

getike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Online zdroje

Denník N, 2022. Vláda s omeškaním schválila zoznam 240 ďalších katastrálnych území na pozemkové úpravy. Dostupné na: <https://e.dennikn.sk/minuta/2931921> [20.08.2022].

Ember, 2022. Ready, Set, Go: Europe's Race for Wind and Solar. Dostupné na: https://ember-climate.org/app/uploads/2022/07/Report_-Ready-Set-Go_-Europes-Race-for-Wind-and-Solar-2.pdf [19.10.2022].

Energia, 2016a. Veterným turbínam na Slovensku (nateraz) odzvonilo. Dostupné na: <https://www.energia.sk/veternym-turbynam-na-slovensku-nateraz-odzvonilo/> [16.08.2022].

Energia, 2016b. Štát brzdí dotácie na veterné turbíny pre rodinné domy. Dostupné na: <https://www.energia.sk/stat-brzdi-dotacie-na-veterne-turbiny-pre-rodinne-domy/> [28.08.2022].

Energiewerkstatt, 2022. Wind Energy Potential in Slovakia.

Energoklub, 2021. G-komponent sa znižuje o polovicu. Aké

zmeny prináša cenová vyhláška ÚRSO?. Dostupné na: <https://energoklub.sk/sk/clanky/g-komponent-sa-znizuje-o-polovicu-ake-zmeny-pri-nasa-cenova-vyhlaska-urso/> [25.09.2022].

Enviroportal, 2010. Štandardy a limity pre umiestňovanie veterných elektrární a veterných parkov v SR. Dostupné na: <https://www.enviroportal.sk/standardy-a-limity-pre-umiestnovanie-veternych-elektrarni-a-veternych-parkov-v-sr> [23.08.2022].

Enviroportal, 2022. Informačný systém EIA/SEA. Dostupné na: https://www.enviroportal.sk/sk/eia?search%5Bname%5D=vetern&search%5Bico%5D=&search%5Bact%5D=&search%5Bactivity%5D=&search%5Bcountry%5D=&search%5Bdistrict%5D=&search%5Bstate%5D=&search%5Bcrossborder_country%5D=&search%5Bkeyword%5D=&search%5Bact_sub%5D=&search%5Bpublish_date_from%5D=&search%5Bpublish_date_to%5D=&search%5B_token%5D=-FARMRmu6C-W5sWXcShQbeIhhK1KRbtJk-LnCzdS3qG0c [19.10.2022].

European Union (EU), 2019. Special Eurobarometer 490 Report: Climate Change. Dostupné na:

https://climate.ec.europa.eu/system/files/2019-09/report_2019_en.pdf [25.09.2022].

Eurostat, 2022. SHARES: Energy from renewable sources. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/shares> [23.09.2022].

Európska komisia (EK), 2019. Odporúčanie Komisie z 18. 6. 2019 k návrhu integrovaného národného energetického a klimatického plánu Slovenska na obdobie 2021 – 2030. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/ZP3409sn.pdf> [15.07.2022].

Európska komisia (EK) (European Commission), 2022a. REPowerEU: A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and fast forward the green transition. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3131 [14.07.2022].

Európska komisia (EK), 2022b. OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Plán REPowerEU(SWD(2022) 230 final). Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/>

- HTML/?uri=CELEX:52022D-C0230&from=EN [14.07.2022].
- Európska komisia (EK) (European Commission), 2022c. REPower Slovensko: Ako budú vyzerat naše budovy po roku 2026?. Dostupné na: https://slovakia.representation.ec.europa.eu/events/repower-slovensko-ako-budu-vyzerat-nase-budovy-po-roku-2026-2022-06-24_sk [14.07.2022].
- Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ), 2022. 19 EU-Staaten produzieren Rekordmengen an erneuerbarem Strom. Dostupné na: <https://www.faz.net/agenturmeldungen/dpa/19-eu-staaten-produzieren-rekordmengen-an-erneuerbarem-strom-18394694.html> [18.10.2022].
- Geist, Radovan, 2022. Väčšina európskych krajín dotuje viac fosilnú energiu ako obnoviteľné zdroje. Platí to aj pre Slovensko. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/energetika/news/vacsina-europських-krajín-dotuje-viac-fosilnú-energiu-ako-obnoviteľne-zdroje-plati-to-aj-pre-slovensko/> [18.10.2022].
- Halama, Ondrej, 2022. Scelovanie pozemkov na Slovensku – 5 riešení. Dostupné na: <https://www.ondrejhalama.sk/scelovanie-pozemkov-na-slovensku-5-rieseni/> [10.08.2022].
- Haluza, Ivan, 2022a. Košické oceľiarne Brusel potešil ako už dávno nie. Pri existenčnej modernizácii sa môžu uchádzať o peniaze z Únie. Dostupné na: <https://e.dennikn.sk/3049967/kosicke-oceliarne-brusel-potesil-ako-uz-davno-nie-pri-svojej-existencnej-modernizácii-sa-mozu-uchadz-at-o-eurofondy/> [19.10.2022].
- Haluza, Ivan, 2022b. Veterný park chystá už aj prvá slovenská veľkofabrika. Babišovo Duslo naň vynaloží 60 miliónov eur. Dostupné na: <https://e.dennikn.sk/3056657/veterny-park-chysta-uz-aj-prva-slovenska-velkofabrika-babisovo-duslo-nan-vynalozi-60-milionov-eur/> [18.10.2022].
- Institut2050, 2022. Výskum Slovenská klíma 2022. Dostupné na: <https://institut2050.sk/vyskum-slovenska-klíma-2022> [19.10.2022].
- Inštitút environmentálnej politiky (IEP), 2022. Analýza vplyvov balíka Fit for 55. Dostupné na: https://www.minzp.sk/files/iep/iep_analyza_fit_for_55_.pdf [12.07.2022].
- Jenčová, Irena, 2021. Veľká anketá o obnoviteľných zdrojoch:

- Vedú solár a geotermál. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/energetika/news/velka-anketa-o-obnovitelnych-zdrojoch-vedu-solar-a-geotermal/> [18.10.2022].
- Ježík, Ernest, 2018. Malé veterné turbíny. Dostupné na: <https://blog.sme.sk/ernestjezik1/nezaradene/male-veterne-turbinky> [05.08.2022].
- Kamenický, Jozef, 2022. Pozemkové úpravy a Slovenský pozemkový fond. Dostupné na: <https://starosta7.blog.pravda.sk/2022/05/27/pozemkove-upravy-a-slovensky-pozemkovy-fond/> [27.08.2022].
- Karaba, Ján, 2022. SAPI: Ústavný súd SR odporuje sám sebe. Dostupné na: <https://www.sapi.sk/clanok/sapi-ustavny-sud-sr-odporuje-sam-sebe> [16.09.2022].
- Kočvara, Vladimír, 2022. Investori majú veľký záujem o veterné parky. Strašiakom je EIA, ministerstvo zostalo zaskočené. Dostupné na: <https://www.energie-portal.sk/Dokument/investori-maju-velky-zaujem-o-veterne-parky-strasiakom-je-eia-ministerstvo-zostalo-zaskocene-107942.aspx> [19.10.2022].
- Mašek, Michal, 2022. Nový systém na podporu obnoviteľných zdrojov nechal geotermálnu energiu v úzadí. Dostupné na: <https://dennikn.sk/blog/2945511/novy-system-na-podporu-obnovitelnych-zdrojov-nechal-geotermalnu-energiu-v-uzadi/> [03.08.2022].
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2003. Koncepcia využívania obnoviteľných zdrojov energie. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/59a0GhtE.pdf> [22.07.2022].
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2007. Stratégia vyššieho využívania obnoviteľných zdrojov energie. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/MuZlb3Ut.pdf> [22.07.2022].
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2010. Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/krFyTZfZ.pdf> [22.07.2022].
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2014. Energetická politika a stratégia energetickej bezpečnosti. Dostupné na: <https://www.mhsr.>

sk/energetika/energeticka-politika/energeticka-politika-a-strategia-energetickej-bezpecnosti [22.07.2022].

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2019a. Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 - 2030. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/IjkPMQAc.pdf> [13.07.2022].

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2019b. Výroba zelenej elektriny sa v tomto roku zvýši. Ministerstvo hospodárstva uvoľňuje kapacity pre nové zdroje. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/press/vyroba-zelenej-elektriny-sa-v-tomto-roku-zvysi-ministerstvo-hospodarstva-uvolnuje-kapacity-pre-nove-zdroje> [20.09.2022].

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2022a. Určenie inštalovaného výkonu zariadení z OZE a KVET. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/energetika/urcenie-instalovaneho-vykonu-zariadeni-na-vyrobou-elektriny-z-oze-a-kvet-na-ktore-sa-vztahuje-podpora-pre-rok-2019> [20.09.2022].

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2022b.

MH vyhlásilo výzvu na výstavbu obnoviteľných zdrojov v sume 18 miliónov eur. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/top/mh-vyhlasilo-vyzvu-na-vystavbu-obnovitelnych-zdrojov-v-sume-18-milionov-eur> [20.09.2022].

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2022c. Komponent 1 OZE - Výzva zameraná na podporu výstavby nových zariadení na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie - uzatvorená 12.7.2022. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/podpora-investicii/plan-obnovy/harmonogram-vyziev/archiv/vyzva-s-kodom-01i0126v01> [30.09.2022].

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR), 2022d. MH SR zapája verejnosť do aktualizácie energeticko-klimatického plánu. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/aktuality/mh-sr-zapaja-verejnost-do-aktualizacie-energeticko-klimatickeho-planu> [19.10.2022].

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (MPRV SR), 2018. Pozemkové úpravy pomôžu pri niešť poriadok do vlastníckych vzťahov. Dostupné na: <https://>

mpsr.sk/pozemkove-upravy-pomozu-priniest-poriadok-do-vlastnicky-ch-vztahov/59--13464/ [22.08.2022].

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (MPRV SR), 2019. Ministerka Matečná: Začína éra sceľovania pôdy. Dostupné na: <https://www.mpsr.sk/aktualne/ministerka-matecna-zacina-era-scelovania-pody/14629> [23.08.2022].

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR), 2010. Štandardy a limity pre umiestňovanie veterných elektrární a veterných parkov v SR. Dostupné na: <https://www.enviroportal.sk/standardy-a-limity-pre-umiestnovanie-veternych-elektrarni-a-veternych-parkov-v-sr> [12.09.2022].

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR), 2017. Posudzovanie vplyvov na životné prostredie v Slovenskej republike. Všeobecná príručka. Dostupné na: https://www.enviroportal.sk/uploads/files/EIA_SEA/2018/Posudzovanie-vplyvov-na-zivotne-prostredie-v-SRfinal-pre-tlac.pdf [19.09.2022].

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP

SR), 2019. Envirostratégia 2030. Dostupné na: <https://www.minzpz.sk/iep/strategicke-materialy/envirostrategia-2030.html> [22.07.2022].

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR), 2020. Mitigačné strategické dokumenty SR. Dostupné na: <https://www.minzpz.sk/klima/nizkouhlikova-strategia/> [20.07.2022].

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR), 2022a. MŽP pripravuje nový zákon o EIA, má skĺbiť tri legislatívy. Dostupné na: <https://www.enviroportal.sk/clanok/enviro-mzp-pripravuje-novy-zakon-o-eia-ma-sklbit-tri-legislativy> [22.08.2022].

Národná rada Slovenskej republiky (NR SR), 2022a. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dostupné na: [57](https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborI-</p></div><div data-bbox=)

D=13&CisObdobia=8&CPT=945 [25.08.2022].

Národná rada Slovenskej republiky (NR SR), 2022b. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=975%20> [21.08.2022].

Národná rada Slovenskej republiky (NR SR), 2022c. Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Anny ZEMANOVEJ, Juraja ŠELIGU, Petra KREMSKÉHO a Ľuboša KRAJČÍRA na vydanie zákona, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zrýchlením niektorých konaní. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=1060> [19.10.2022].

Németh, Tibor, 2010. Metodické usmernenie vo veci umiestnenia a povoľovania fotovoltických elektrární. Dostupné na: <https://www.uzemneplany.sk/zakon/metodike-usbmernenie-vo-veci-umiestnenia-a-povo->

lovania-fotovoltackych-elektrarmi [15.09.2022].

Ondrejka, Juraj; Puková, Andrea, 2021. Kde sa končí tzv. stop stav, tam sa začína výstavba. Dostupné na: https://www.atpjournalsk/novetrendy/kde-sa-konci-tzv-stop-stav-tam-sa-zacina-vystavba.html?page_id=32752 [01.09.2022].

Peštová, Kristýna, 2022. Veterná elektrárň v Cerovej nekončí. Na Záhorí by k nej mohla pribudnúť ďalšia. Dostupné na: <https://myzahorie.sme.sk/c/22965999/veterna-elektraren-v-cerovej-nekonci-na-zahori-by-k-nej-mohla-pribudnut-dalsia.html> [18.10.2022].

Poláček, Pavol; Siskovič, Tomáš, 2019. G-komponent podľa veľkej novely. Dostupné na: <https://www.polacekpartners.sk/clanok/g-komponent-podla-velkej-novely> [10.08.2022].

Potočár, Radovan, 2021. Sulíkovo trestné oznámenie zatiaľ nepomohlo, Marcel Slávik ďalej vstupuje do procesov EIA. Dostupné na: <https://www.odpady-portal.sk/Dokument/106467/sulikovo-trestne-oznamenie-zatial-nepomohlo-marcel-slavik-dalej-vstupuje-do-procesov-eia.aspx> [20.08.2022].

- Potočár, Radovan, 2022. Procesy EIA a integrované povoľovania sa majú zefektívniť. Ministerstvo chystá veľké zmeny. Dostupné na: <https://www.odpady-portal.sk/Dokument/106752/zakon-o-eia-2022.aspx> [20.08.2022].
- Prognostický ústav SAV (Slovenská akadémia vied), 2022. CLIMACT 2050 Pathways Explorer: Slovakia – Zero emissions. Dostupné na: <https://pathwaysexplorer.climact.com/pathways?visualisation=0&country=SK&source=modelsource&scenario=Slovakia%3A+Zero+emissions+%28CSPS%2-FIF+SAS%29> [19.10.2022].
- Rajničová, Veronika, 2020. Nočná mora investorov má pripomienkovať stavebný zákon. Dostupné na: <https://www.asb.sk/biznis/nocna-mora-investorov-ma-pripomienkovat-stavebny-zakon> [07.07.2022].
- Sadloňová, Mária; Tóthová, Annamária, 2017. Argumenty pre (ne)fakturáciu G-komponentu. Dostupné na: <https://www.energie-portal.sk/Dokument/argumenty-pre-nefakturaci-u-g-komponentu-103478.aspx> [22.08.2022].
- Sladkovská, Ivana, 2017. Mešká vám stavba? Možno za to môže tento človek. Dostupné na: <https://www.aktuality.sk/clanok/512376/meska-vam-stavba-mozno-za-to-moze-tento-clovek/> [07.07.2022].
- Slovenská elektrizačná a prenosová sústava (SEPS), 2021a. Prevádzkovatelia prenosovej sústavy Slovenska a Maďarska spustili do komerčnej prevádzky významné prepojenie svojich elektrizačných sústav. Dostupné na: <https://www.sepsas.sk/sk/aktuality/tlacove-spravy/prevadzkovatelia-prenosovej-sustavy-slovenska-a-madarska-spustili-do-komercnej-prevadzky-vyznamne-prepojenie-svojich-elektrizacnych-sustav/> [03.09.2022].
- Slovenská elektrizačná a prenosová sústava (SEPS), 2021b. Tlačová správa k uvoľneniu obmedzenia pripájania nových elektroenergetických zariadení na výrobu elektriny do elektrizačnej sústavy SR a zvyšovania inštalovaného výkonu existujúcich zariadení na výrobu elektriny pripojených do elektrizačnej sústavy SR. Dostupné na: <https://www.sepsas.sk/media/4686/tlacova-sprava.pdf> [03.09.2022].
- Slovenská elektrizačná a prenosová sústava (SEPS), 2022a. SEPS umožní pripojenie ďal-

- ších obnoviteľných zdrojov do elektrizačnej sústavy, plán uvoľňovania sa zatiaľ plní na 125 %. Dostupné na: <https://www.sepsas.sk/sk/aktuality/tlacove-spravy/seps-umozni-pripojenie-dalsich-obnovitelnych-zdrojov-do-elektrizacnej-sustavy-plan-uvolnovania-sa-zatial-plni-na-125/> [20.08.2022].
- Slovenská elektrizačná a prenosová sústava (SEPS), 2022b. Inštalovaný výkon. Dostupné na: <https://www.sepsas.sk/sk/technicke-udaje/instalovany-vykon/> [17.10.2022].
- Slovenská elektrizačná a prenosová sústava (SEPS), 2022c. Pravidlá rozvrhnutia voľnej kapacity pripojenia do sústavy pre zariadenia na výrobu elektriny a osobitne pre lokálne zdroje medzi prevádzkovateľa prenosovej sústavy a prevádzkovateľov distribučných sústav (kapitola 1.4. dokumentu N). Dostupné na: <https://www.sepsas.sk/media/5858/dokument-n-tp-august-2022.pdf> [20.09.2022].
- Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA), 2022a. Harmonogram. Dostupné na: <https://zelenadomacnostiam.sk/sk/domacnosti/harmonogram/> [03.08.2022].
- Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA), 2022b. Zoznam zhotoviteľov. Dostupné na: <https://zelenadomacnostiam.sk/sk/zhotovitelia/zoznam-zhotovitelov/> [15.08.2022].
- Slovenská klimatická iniciatíva (SKI), 2022. Prieskum verejnej mienky: „Klimatická zmena u nás trápi takmer 70% občanov, ale k dosiahnutiu uhlíkovej neutrality Slovenska sme skeptickí.“. Dostupné na: <https://klimatickainiciativa.sk/prieskum-verejnej-mienky-klimaticka-zmena-u-nas-trapi-takmer-70-obcanov-ale-k-dosiahnutiu-uhlikovej-neutrality-slovenska-sme-skepticki/> [18.10.2022].
- Slovenské elektrárne, 2022. AE Mochovce. Dostupné na: <https://www.seas.sk/elektraren/ae-mochovce/> [15.07.2022].
- Slovenský pozemkový fond (SPF), 2019. O nás. Dostupné na: <https://pozfond.sk/o-nas/> [23.08.2022].
- Sura, Michal, 2022. Názor: Je SR vhodnou krajinou na využívanie veternejenergienacestekvyššej energetickej nezávislosti?. Dostupné na: <https://energoklub.sk/sk/clanky/nazor-je-sr-vhodnou-krajinou-na-vyuzivanie-veternej-energie-na-cestek->

- vyssej-energetickej-nezavislosti/ [18.10.2022].
- Šramková, Kristína; Letko, Daniel, 2022. Bude návrh novej stavebnej legislatívy reagovať na súčasné pomery?. Dostupné na: <https://www.epravo.sk/top/clanky/bude-navrh-novej-stavebnej-legislativy-reagovat-na-sucasne-pomery-5424.html?mail> [20.08.2022].
- Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR), 2018. Aktuálny prehľad CHVÚ (stav k 1.1.2018). Dostupné na: http://www.sopsr.sk/natura/dokumenty/prehľad_CHVU.xls [31.10.2022].
- Štibraný, Peter, 2020. Kvantifikácia reálne využiteľného potenciálu veternej energie na Slovensku. Dostupné na: https://cepa.priateliazeme.sk/images/publikacie/EVS_vystupy/M08_navrh.pdf [01.08.2022].
- Úrad vlády Slovenskej republiky (ÚV SR), 2022. Katastrálne územia pre začatie pozemkových úprav v roku 2021 – presunuté na rok 2022, Katastrálne územia pre začatie pozemkových úprav v roku 2022 a Katastrálne územia pre začatie pozemkových úprav v roku 2020 - aktualizácia - návrh. Dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27444/1> [30.09.2022].
- Ústavný súd Slovenskej republiky (ÚS SR), 2016. NEÚSTAVNOSŤ PLATBY ZA PRÍSTUP DO DISTRIBUČNEJ SÚSTAVY (G-KOMPONET). Dostupné na: https://www.ustavnysud.sk/docDownload/9bdfaca1-ef91-4a64-bee9-a4aa77083676/%C4%8D.%204%20-%20-PL.%20%C3%9AS%2017_2014.pdf [11.07.2022].
- Vašuta, Tomáš, 2021. Na čom zarába Marcel Slávik, po ktorom ide Sulík (otázky a odpovede). Dostupné na: <https://index.sme.sk/c/22579037/na-com-zaraba-slavik-po-ktorom-ide-sulik-otazky-a-odpovede.html> [12.07.2022].
- Vedej, Juraj, 2018. Krajský súd potvrdil, že distribučná spoločnosť musí platiť. Dostupné na: <https://www.sapi.sk/clanok/krajsky-sud-potvrdil-ze-distribucna-spolocnost-musi-platit> [10.07.2022].



Čistá energia pre čistý svet



Slovenská
asociácia
fotovoltaického
priemyslu
a OZE

www.sapi.sk